

Investește în
OAMENI

www.femrom.ro

EGALITATE PRIN DIFERENȚĂ
ACCESUL FEMEILOR ROME
PE PIAȚA MUNCII

FUNDAȚIA DESIRE
pentru Deschidere și Reflexie Socială
Str. Vântului nr. 35, 400221 Cluj, România
Tel/Fax: +40-364/103613, +40 -740-137561
e-mail: desire@femrom.ro

MUNCILE ROMILOR

RAPORT DE CERCETARE ASUPRA ANCHETEI SOCIOLOGICE

Nándor L. Magyari

August 2009

UNIUNEA EUROPEANĂ

MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI ȘI
PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

FONDUL SOCIAL EUROPEAN
POSDRU
2007-2013

INSTRUMENTE STRUCTURALE
2007-2013

Introducere. Descrierea eșantionului

INTRODUCERE

Obiective.

Prin ancheta sociologică derulată în cadrul proiectului Egalitate prin diferență. Accesul femeilor române pe piața muncii ne propunem adunăm informații despre aspectele prezenței pe și accesului la piața muncii a femeilor și tinerilor de etnie romă. Ancheta sociologică realizată în orașele Cluj, Timișoara, Iași, București, și câteva localități adiacente acestor mari centre urbane pe un eșantion compus din 1003 persoane care se auto-identifică ca fiind de etnie romă, s-a derulat în lunile martie și aprilie 2009. Statisticile rezultate în urma prelucrării datelor adunate ne oferă șansa de a descrie amănunțit situația demografico-familială, socio-economică, educațională și ocupațională a persoanelor intervievate și a familiilor lor (parteneri, copii, părinți). Aceste statistici ne mai oferă și o imagine comparativă între situația persoanelor de etnie romă în funcție de genul lor, precum și de regiunea și de tipul comunității în care trăiesc. Deoarece tema centrală a investigațiilor noastre este poziția oamenilor față de lumea muncii, în acest raport structurăm datele demografice, socio-economice, educaționale și ocupaționale aflate în funcție de statutul lor ocupațional. Chiar dacă recunoaștem că și munca neplătită (desfășurată în gospodărie) este o muncă importantă din punctul de vedere al asigurării traiului, distincția dintre activi și inactivi am făcut-o în funcție de prestarea sau neprestarea unor munci care aduc venituri (prin angajări de diferite tipuri sau prin activități ziliere). Pe baza concluziilor ni se creionează și un set de recomandări cu privire la politicile publice din domeniul ocupării.

Echipa de cercetare s-a compus din doi sociologi (autorii acestui raport), precum și din douăzeci de operatori de teren (câte cinci din Cluj, Timișoara, București și Iași), angajați pe acest proiect de către Fundația Desire: Răzvan Pienar, Luiza Negreanu, Mihai Bica, Marcel Petru, Rafaela Șandor, Crăciun Ioan Lăcătuș, Crsitina Stoianov, Mircea Zidărescu, Edith Vulturar, Ancuța Moldovan, Corina Budulică, Ionela Cristea, Georgiana Zamfir, Daniel Constantin, Andrei Constantin, Așexandru Căldărar, Alexandra Bâzgă, Mariana Iacob, Florentin Stan, Ștefan Stan.

Eșantionul pe care am lucrat nu este reprezentativ în sensul că nu ne permite emiterea unor diagnoze reprezentative pe populația de romi la nivel de țară, de exemplu, pe baza acestei cercetări nu putem face afirmații în legătură cu procentul de romi angajați, sau șomeri, sau casnice. Ceea ce ne-am propus a fost să surprindem și descriem situația demografico-familială, socio-economică, educațională și ocupațională a mai multor categorii de persoane definite în raport cu relația lor cu munca (angajați, zilieri, șomeri, casnice).

Eșantionul anchetei sociologice

Ancheta noastră sociologică s-a focusat pe cele două componente importante ale întregului proiect și anume: *poziționarea față de lumea muncii a femeilor de etnie romă, precum și accesul lor la piața forței de muncă*. De aici derivă suprareprezentarea relativă a persoanelor de sex feminin în eșantionul nostru. De asemenea, urmărim și descrierea

situației și perspectivelor de integrare pe piața forței de muncă a tinerilor romi, aflați în căutarea primului loc de muncă. Din acest motiv am suprareprezentat tinerii de ambele sexe aflați în această situație.

În eșantionul anchetei am inclus persoane adulte de etnie romă, adică de vârstă activă (femei între 16-55 de ani, și bărbați de 16-60 ani), alegându-i din comunitățile din orașele București, Cluj, Timișoara, Iași și în zona rurală din raza de influență imediată a acestora. Cercetarea din aceste zone oferă o imagine despre situația romilor „urbanizați” (în special a femeilor rome) care trăiesc în patru regiuni importante (zone istorice, geografice, politice, culturale, etc.) ale României.

Compoziția etnică a județelor din care am ales persoanele din eșantion, precum și dinamica numărului de minoritari importanți, dintre 1992 și recensământul din 2002, a fost următoarea:

Județ	Anul	Total		Români		Romi		Maghiari	
		Număr	%	Număr	%	Număr	%	Număr	%
Cluj	1992	736.301		571.275	77	16.334	2	146.186	20
	2002	703.269		558.332	79	20.052	3	122.131	17
Iași	1992	811.342		801.067	99	5.918	1	484	
	2002	819.044		803.248	98	9.469	2	336	
Timiș	1992	700.033		561.200	80	14.836	2	62.866	9
	2002	677.774		564.450	83	16.152	2.5	51.421	7.5
București	1992	2.067.545		2.018.107	97.5	24.990	1	8.301	0.5
	2002	1.921.751		1.863.490	97	27.138	1.5	5.996	0.3
Ilfov	1992	286.945		278.351	97	7.994	3	284	
	2002	300.109		287.990	96	11.121	4	283	

Este lesne de observat că în toate regiunile considerate numai populația de etnie romă prezintă o dinamică pozitivă, adică un număr și un procentaj ascendent, în cei zece ani dintre recensăminte și după toate probabilitățile, în continuare pînă astăzi.

În procedura de eșantionare am urmărit suprareprezentarea populației țintă a proiectului nostru și mai puțin o reprezentativitate statistică generală, adică la nivelul populației rome din țară.

În clasificarea și/sau identificarea populației de romi există puncte de vedere și dispute efervente în literatura de specialitate. Opțiunea noastră a fost de a căuta intervievați prin auto-identificare, astfel încât numai persoane care își asumă prin consințământ liber această identitate au intrat în baza noastră de date și au devenit subiecți ai analizei. Această procedură nu se referă la identificarea inițială a grupurilor compacte de romi din cartierul sau marginea orașelor alese ca și site-uri ale cercetării. Într-un prim pas am localizat aceste comunități prin metoda de hetero-identificare, bazându-ne pe cunoștințele și experiența unor experți locali, pe datele și analizele demografice, sociologice, antropologice existente. Apoi prin pasul următor am trecut la alegerea intervievaților pe bază de auto-identificare, aplicând asupra lor chestionarele noastre standardizate (vezi Anexa 1). Circa 60% din persoanele interviuate locuiesc în zonele compacte astfel identificate. Într-un al treilea pas am trecut la găsirea familiilor și persoanelor rome care locuiesc dispersați prin alte cartiere, zone, străzi sau localități

adiacente centrelor urbane cercetate. Prin metoda numită „bulgăre de zăpadă”, am trecut de la o gospodărie la alta, pe baza indicațiilor primite de la primele persoane interviewate. Circa 40% dintre persoanele interviewate de noi locuiesc în astfel de zone.

Tabelele de mai jos ne arată compoziția eșantionului în funcție de statutul ocupațional al femeilor și bărbaților care trăiesc în comunități compacte sau comunități dispersate de romi din cele patru regiuni. În eșantion am inclus următoarele categorii de persoane:

1. **Ocupați permanent** (normă întreagă) **cu forme legale** (carte de muncă, cu contract pe termen nedeterminat), plătitori de CAS și fond de pensii (cu vârsta cuprinsă între 16-55 la femei și între 16-60 de ani, la bărbați), în țară sau în străinătate.
2. **Ocupați fără forme legale** și ocupați temporar, care fac munci ocazionale, fără carte de muncă, zilieri, sezonieri, fără a fi înregistrați ca șomeri, în țară sau în străinătate.
3. **Tineri (cu vârsta cuprinsă între 16-24 ani) în căutarea primului loc de muncă**, neșcolari, cu sau fără diplomă, cu sau fără profesie, înregistrați sau nu ca șomeri.
4. **Șomeri înregistrați** cu sau fără ajutor de șomaj în căutare de muncă remunerată.
5. **Șomeri neînregistrați**, odată angajați, activi, în căutare de muncă (cu sau fără forme) remunerată.
6. **Casnice sau femei aflate în concediu de maternitate**, în trecut active sau cu intenția de a intra în lumea muncii sau nu.
7. **Ocupați permanent** (normă întreagă) **cu forme legale** (carte de muncă, cu contract pe termen nedeterminat), plătitori de CAS și fond de pensii (în afara categoriei nr.3. la toate celelalte ne referim la categoriile de vârstă active, adică cu vârsta cuprinsă între 16-55 la femei și între 16-60 de ani, la bărbați), în țară sau în străinătate.
8. **Ocupați fără forme legale** și ocupați temporar, muncă ocazională., fără carte de muncă actualizat, la negru, sezonieri, la particulari ocazional în orice caz fără a fii înregistrați ca șomeri, în țară sau în străinătate.
9. **Tineri (cu vârsta cuprinsă între 16-24 ani) în căutarea primului loc de muncă**, neșcolari, cu sau fără diplomă, cu sau fără profesie, înregistrați sau nu ca șomeri.
10. **Șomeri înregistrați** cu sau fără ajutor de șomaj în căutare de muncă remunerată
11. **Șomeri neînregistrați**, odată angajați, activi, în căutare de muncă (cu sau fără forme) remunerată
12. **Casnice sau femei aflate în concediu de maternitate**, în trecut active sau cu intenția de a intra în lumea muncii sau nu

Eșantionul nostru final a arătat astfel:

	<i>București + Ilfov</i>		<i>Cluj</i>		<i>Iași</i>		<i>Timișoara</i>	
	B	F	B	F	B	F	B	F
Total pe sexe	100	152	103	149	97	151	104	146
Ocupați	40	43	32	31	40	36	47	43
Tineri 16-24 ani	61	36	39	53	28	46	47	49
Inactiv (somer)	28	74	25	65	40	77	40	62
Total persoane	252		252		248		250	

	<i>București + Ilfov</i>		<i>Cluj</i>		<i>Iași</i>		<i>Timișoara</i>	
Compact	148	59%	175	69%	173	70%	110	44%
Dispersat	104	41%	77	31%	75	30%	140	56%
Total persoane	252		252		248		250	

1. Starea civilă. Mărimea și tipul familiei

Analizând starea civilă a persoanelor din eșantionul FEMROM, vom observa că există o parte însemnată care trăiește în relații de conveniență (concubinaj, prin înțelegerea dintre parteneri dar și familia mai largă, ori legate doar la biserică, fără a fi legalizate), adică 29% din totalul celor intervievați, 42% dintre cei care trăiesc cu parteneri permanent (Tab. 1.1.). Ceea ce este o pondere copleșitor de înaltă dacă o comparăm cu media pe țară sau cu celelalte etnii importante: cca 4% din populația totală și aproximativ 8% dintre cei cu parteneri permanent. Vom observa în continuare că în comparație cu datele naționale ponderea concubinajului este mai mare decât cea declarată de populația de etnie romă la data recensământului din 2002, (Tab. 1.2.), adică 19% din totalul etniei și 46% dintre cei cu parteneri permanent. Ceea ce denotă faptul că în eșantionul nostru sunt suprareprezențații romii urbanizați. La aceasta contribuie și faptul că – foarte probabil - ponderea căsătoriilor legale să fii crescut și în răstimpul trecut de la recensământ, în cercetarea efectuată în 1992 se relatează despre o pondere de 38.7% a relațiilor de parteneriat nelegalizate, la populația de romi (vezi Zamfir-Zamfir, 1993). Mediul și tipul localității de habitat contribuie într-o manieră importantă la această situație, fiindcă în mediul rural – potrivit eșantionului nostru – ponderea concubinajului este chiar mai înaltă decât cea a căsătoriilor oficiale (52% vezi: Tab. 1.3.). Cuantumul important a relațiilor de parteneriat nelegalizate se leagă de sistemul tradițional al romilor unde în alegerea partenerului relațiile dintre părinți joacă un rol important, iar familiile se constituie pe baza regulilor proprii, oarecum diferite, dacă nu paralele cu legile naționale (Veynrauch, 2001, 156-167, Zamfir-Zamfir, 1993, 69-71). Echilibrul dintre căsătoriile legalizate și cele nelegalizate diferă de la caracterul mediului de rezidență în sensul că în comunitățile compacte de romi (definite potrivit D. Sandu, 2005) avem o pondere de 66% a căsătoriilor de conveniență față de numai 34% în comunitățile de romi dispersate de

romi, adică cei care trăiesc printre alte etnii (Tab. 1.4.). Interesant de observat și faptul că la categoriile de vîrstă cele mai tinere ponderea concubinajelor este mai înaltă decît la cei mai în vîrstă (Tabel 1.5.) ceea ce denotă persistența modelelor de conviețuire tradițională și chiar întemeierea unor familii la vîrste foarte mici, la care legea nici nu ar permite acest lucru. Acest fapt a fost arătat și în studiul din 1992 al populației de romi, cu încercarea de a explica acest lucru print-o „regresie social-economică” de după schimbarea de regim. Cercetarea noastră arată în schimb că revenirea la forme tradiționale de conviețuire familială este de durată, și se regăsește atît la familiile de romi înzestrați cît și la cei săraci, statutul socio-economic ne jucînd un rol hotărîtor în acest sens. Ponderea mare de căsătorii legale la generațiile mai vîrstnice, se pare că, este moștenire și a fost cauzată de restricțiile legislației din fostul regim socialist.

În parteneriate rezultate prin conveniență cresc 29% dintre copiii romi din eșantion, față de 58.5% care provin din căsătorii legal formate. Agregate însă parteneriatele legalizate și cele de conveniență ne arată că 92% dintre copii romi trăiesc în familii complete și numai 8% în familii descompuse (Tab. 1.6.).

1.1. Starea civilă (eșantion FEMROM, N=1003)

		<i>Nr. cazuri</i>	<i>%</i>	<i>Din total cu parteneri (%)</i>
1	Căsătorit/ă cu acte	398	40	58
2	Concubinaj	290	29	42
3	Divorțat/ă	13	1,3	
4	Separat/ă	14	1,4	
5	Văduv/ă	19	1,9	
6	Necăsătorit/ă	239	24	
7	NS/NR	20	2	
	Total	993	99	

1.2. Stare civilă după sexe la recensămîntul din 2002 și în eșantionul FEMROM

<i>Stare civilă</i>	<i>Români</i>	<i>Maghiari</i>	<i>Romi</i>	<i>Eșantion de romi</i>	<i>Gender</i>
	%				
Necăsătorit/ă	43.8	43	56.7	28.9	Masculin
	34.3	31.5	51.3	20.9	Feminin
Căsătorit/ă cu acte	50	49.7	21.7	39.3	Masculin
	47.5	46.6	22	40.6	Feminin
Concubinaj	3.5	4	18.7	27.9	Masculin
	3.3	3.6	19	30.3	Feminin
Divorțat/ă	3	3.3	1	1.3	Masculin
	4.5	4.6	1.7	3.7	Feminin
Văduv/ă	3.5	3.8	1.7	0.8	Masculin
	13.6	17.3	6	2.7	Feminin

1.3. Starea civilă a interviuatului după mediul de locuire (eșantion FEMROM)

	Total eșantion	Cu parteneri	Total eșantion	Cu parteneri
	Urban (%)		Rural (%)	
Căsătorit/ă	74.6	51	25.4	48
Concubinaj	72.4	49	27.6	52
Divortat/ă	84.6		15.4	
Separat/ă	92.9		7.1	
Văduv/ă	94.7		5.3	
Necăsătorit(ă)	79.9		19.7	
NS/NR	68.4		31.6	

1.4. Starea civilă după caracterul mediului de rezidență

	Stare civilă	Comunitate compactă	Comunitate dispersată
		%	
1	Căsătorit/ă cu acte	57,5	42,5
2	Concubinaj	66	34
3	Divorțat/ă	46	54
4	Separat/ă	78,5	21,5
5	Văduv/ă	58	42
6	Necăsătorit/ă	58,5	41,5

1.5. Starea civilă după categoria de vârstă

Categoria de vârstă	Căsătorit/ă	Concubinaj	Divortat/ă	Separat/ă	Văduv/ă	Necăsătorit/ă	NS/NR	Total
	%							
16-24	9.4	37.6	7.7	21.4	5.3	83.3	63.6	36.4
25-29	17.0	24.5	15.4	28.6		10.5	18.2	17.5
30-34	16.5	14.8	30.8	35.7		2.5		12.4
35-39	17.0	10.0	15.4	7.1	10.5	0.8		10.5
40-44	17.5	6.6			5.3	0.4	9.1	9.2
45-49	11.4	1.7	15.4	7.1	21.1	0.8		6.1
50-54	6.1	3.4	15.4		36.8	1.3		4.8
55-60	5.3	1.4			21.1	0.4		3.0

1.6. Număr copii după tipul de căsătorie (familie)

	<i>Căsătorit/ă</i>	<i>Concubinaj</i>	<i>Divortat/ă</i>	<i>Văduv/ă</i>	<i>Necăsătorit(ă)</i>	<i>NS/NR</i>	<i>Total</i>
Număr copii	865	493	54	42	24	29	1507
Copiii %	58.5	29	3.6	2.8	1.6	2	97.5
Număr mediu de copii	2.17	1.7	2	2.2	0.1		
Tip familie	<i>Complete</i>		<i>Descompuse</i>				
Număr copii	1358		120				
Copiii %	92		8				

Schimbările privind mărimea medie a familiilor dintre cele două recensăminte de după schimbarea regimului ne arată o tendință de scădere treptată (care cel mai probabil a continuat și după 2002) atât la nivelul național cât și la nivelul populației autodeclarate a fii romă. La populația romă însă scăderea numărului mediu este mai accentuată, astfel dacă în 1992 mărimea medie a familiilor romi era de 2.15 ori mai mare decât a populației totale, în 2002 ea este de 1.9 ori mai mare (vezi Tab. 1.7.), ceea ce înseamnă că familiile romi au scăzut ca număr mediu de membri cu 1.1. persoane pe când media generală cu numai 0.2 persoane. Interesant de notat că în eșantion au fost selectați aleatoriu, familii mai mici în mediul rural (medie de 4.54) decât cei de la oraș (medie de 5.14), astfel la general am avut ca medie de membri de familie mai redusă decât media pe țară a romilor la recensământul din 2002, adică 5 membri de familie în medie. Factor mai important pare a fi și în acest caz caracterul mediului rezidențial (comunitate compactă sau comunitate dispresată de rezidenți romi), astfel în comunitățile de romi compacte media membrilor de familie este de 5.26 persoane, iar în cazul familiilor de romi dispersați de 4.59 de persoane (Tab.1.7.). Acest lucru pare să sugereze și în acest context că familiile care trăiesc în mediu majoritar (sau minoritar, alta decât cea romă) asimilează modele specifice majorității și în privința structurii familiale, adică trăiesc în familii mai mici (mono-nucleare), iar cei din comunități compacte de romi au un medie un număr mai mare de membri, adică trăiesc în familii lărgite (6.6%, vezi Tab. 1.10.). Dacă încercăm să facem o tipologie a familiilor de romi după numărul membrilor de familie vom găsi că majoritatea trăiesc în familii mici de maximum 4 persoane (54.4%), iar o parte însemnată de 5.6% în familii extinse de 10 sau mai multe persoane (Tab. 1.8.). Familiile extinse sunt specifice mai mult mediului urban (6.6%, Tab. 1.9.) și în comunități compacte de romi (6.6%, Tab. 1.10.).

1.7. Mărimea familiilor la recensămintele din 1992 și 2002 și în eșantionul FEMROM

	<i>Total</i>		<i>Urban</i>		<i>Rural</i>	
	2002	1992	2002	1992	2002	1992
Total la recensăminte	2.89	3.07	2.79	3.03	3.01	3.12.
Romi recensăminte	5.5	6.6				
Eșantion romi (N=1003)	5		5.14		4.54	
			Comunitate compactă		Dispersați	
			5.26		4.59	

1.8. Tipologia familiilor după membrii de familie

<i>Tipul familiei</i>	<i>Percent</i>
Familii mici de max 4 membri	54.4
Familii mari, 5-9 membri	39.8
Familii extinse, 10 - si mai multi membri	5.6
Total	99.8

1.9. Componenta familiilor după tipul de localitate de rezidență

<i>Componenta familiei</i>	<i>Tipul localității</i>		<i>Total</i>
	<i>urban</i>	<i>rural</i>	
Familii mici de max 4 membri	74.7%	25.3%	100.0%
	53.8%	57.0%	54.5%
Familii mari, 5-9 membri	75.2%	24.6%	100.0%
	39.6%	40.5%	39.9%
Familii extinse, 10- si mai mulți membri	89.3%	10.7%	100.0%
	6.6%	2.5%	5.6%
Total	75.7%	24.2%	100.0%
	100.0%	100.0%	100.0%

1.10. Componenta familiilor după tipul comunităților de romi

<i>Componenta familiei</i>	<i>Tip comunitate</i>		<i>Total</i>
	<i>compactă</i>	<i>dispersată</i>	
Familii mici de max 4 membri	49.9%	61.5%	54.5%
Familii mari, 5-9 membri	43.5%	34.4%	39.9%
Familii extinse, 10- si mai mulți membri	6.6%	4.1%	5.6%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Mărimea familiilor este în legătură cu veniturile pe cap de persoane în sensul în care cu cât este o familie mai extinsă are un venit pe cap de persoană mai redus. Astfel circa 70% dintre familiile extinse (10 și mai multe persoane) trăiesc cu un venit lunar pe cap de persoană sub nivelul de sărăcie absolută, adică mai puțin de 250 de lei pe lună, față de familiile mononucleare unde „numai” aproximativ 48% sunt în aceeași situație (Tab 1.11.). Datele noastră arată cât se poate de clar existența sărăciei copiilor de romi, ceea ce este un fenomen pe cât de general pe atât de îngrijorător: 41.5% dintre membrii familiilor extinse au un venit infim, de maximum 50 de lei lunar.

1.11. Mărimea familiilor și quantum de venituri pe cap de persoane

Tip familie	Venituri pe cap de persoane						Total
	0-50	51-150	151-250	251-500	501-1000	1001+	
Familii mici de max 4 membri	10.4%	11.2%	16.3%	28.3%	25.4%	8.5%	100.0%
	40.5%	34.9%	47.5%	60.9%	71.4%	81.6%	54.2%
Familii mari, 5-9 membri	14.5%	26.3%	22.5%	24.6%	10.1%	2.0%	100.0%
	41.3%	59.9%	48.1%	38.6%	20.8%	14.3%	39.7%
Familii extinse, 10 - și mai mulți membri	41.5%	15.1%	13.2%	1.9%	24.5%	3.8%	100.0%
	18.2%	5.3%	4.3%	.5%	7.7%	4.1%	6.1%
Total	13.9%	17.4%	18.6%	25.2%	19.3%	5.6%	100.0%
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Mărimea familiilor se asociază cu situația școlară a intervievaților în sens invers: cei din familii extinse au un nivel de școlaritate mai redusă, mai bine de 14% dintre ei nu au nici o școală absolvită (față de 5.4% din familiile mici și 8.6% din familiile mari), iar 78.6% dintre intervievați provenind din familiile largi au maximum gimnaziul absolvit, pe când doar 56.6% din cei din familii mici, sunt la acest nivel inferior de școlaritate (Tab.1.12.).

1.12. Mărimea familiilor după școala absolvită de interlocutor

Tip familie	Școlaritate interlocutor								Total
	nici o școală	Elementară	gimnaziu	liceu	Profesională	Bacalaureat	post-liceală	facultate	
Familii mici de max 4 membri	5.4%	16.9%	34.3%	13.5%	12.4%	11.1%	1.5%	4.1%	100.0%
	40.8%	42.5%	52.0%	65.8%	65.0%	69.0%	66.7%	75.9%	54.4%
Familii mari, 5-9 membri	8.6%	28.7%	36.3%	8.1%	8.6%	6.3%	1.0%	1.3%	100.0%
	47.9%	53.3%	40.4%	28.8%	33.0%	28.7%	33.3%	17.2%	40.0%
Familii extinse, 10 - și mai mulți membri	14.3%	16.1%	48.2%	10.7%	3.6%	3.6%	-	3.6%	100.0%
	11.3%	4.2%	7.6%	5.4%	1.9%	2.3%		6.9%	5.6%

Total	7.2%	21.6%	35.9%	11.2%	10.4%	8.8%	1.2%	2.9%	100.0%
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Important de constatat că existența unuia sau a mai multor membri de familie cu un loc de muncă remunerat nu ajută familiile cele mai extinse să aibă venituri cât de cât decente, ceea ce ne trimite la persistența sărăciei și în cazul celor activi, avînd însă un statut ocupațional scăzut și slab remunerat. Este evident acest lucru și dacă urmărim existența sau nu a unei meserii a interlocutorului așa cum apare în tabelul 1.14. Neavînd nici o meserie – aproape două treimi dintre ei - lucrează ca și necalificați, munci ocazionale, etc.

1.13. Mărimea familiilor după existența locului de muncă plătit

	<i>Loc de muncă plătit</i>			<i>Total</i>
	<i>da</i>	<i>nu</i>	<i>NS/NR</i>	
Familii mici de max 4 membri	32.0%	62.4%	5.6%	100.0%
	50.6%	57.3%	46.8%	54.2%
Familii mari, 5-9 membri	36.0%	55.9%	7.9%	100.0%
	41.8%	37.8%	48.4%	39.9%
Familii extinse, 10 - și mai mulți membri	44.6%	50.0%	5.4%	100.0%
	7.6%	5.0%	4.8%	5.9%
Total	34.3%	59.1%	6.5%	100.0%
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

1.14. Mărimea familiilor după existența unei meserii a interviatului

<i>Tipul familiei</i>	<i>Are sau nu interviatului meserie?</i>			<i>Total</i>
	<i>da</i>	<i>nu</i>	<i>NS/NR</i>	
Familii mici de max 4 membri	38.6%	11.4%	50.0%	100.0%
	54.0%	45.3%	57.7%	54.5%
Familii mari, 5-9 membri	39.8%	18.5%	41.6%	100.0%
	40.7%	54.0%	35.1%	39.9%
Familii extinse, 10 - și mai mulți membri	37.5%	1.8%	60.7%	100.0%
	5.4%	.7%	7.2%	5.6%
Total	39.1%	13.7%	47.3%	100.0%
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Interesant de observat că familiile extinse au printre membri lor și persoane care lucrează pe cont propriu în proporție însemnată (16.3%) de mai bine de două ori peste nivelul celorlalte familii (Tab. 1.15.), și fără îndoială lucrează în zona grii (dacă nu ceea neagră) a economiei.

1.15. Mărimea familiilor și statutul ocupațional al interviuatului

Tip familie	Statut ocupațional al interviuatului					Total
	ocupat	pe cont propriu	antreprenor	alta	NS/NR	
Familii mici de max 4 membri	45.3%	6.4%	1.8%	14.3%	32.2%	100.0%
	52.3%	45.7%	46.2%	51.6%	55.8%	52.6%
Familii mari, 5-9 membri	45.8%	7.1%	2.8%	16.2%	28.1%	100.0%
	40.7%	39.1%	53.8%	45.1%	37.4%	40.5%
Familii extinse, 10- și mai multi membri	46.5%	16.3%		7.0%	30.2%	100.0%
	7.0%	15.2%		3.3%	6.8%	6.9%
Total	45.6%	7.4%	2.1%	14.6%	30.4%	100.0%
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Ne-am ales eșantionul în funcție de rezidența familiilor de romi în sensul definit de Dumitru Sandu (Sandu, 2005), adică am ales aproximativ 60% din mediul majoritar rom, “comunități compacte”, și vom constata că familiile extinse sunt caracteristici pentru acest mediu. Mai bine de 71 la sută dintre familiile cele mai numerose se regăsesc în comunități compacte de romi, pe când numai 55% a familiilor mononucleare stau în astfel de comunități rezidențiale.

1.16. Mărimea familiilor după apartenența etnică a vecinilor

Tipul familiei	Eetnia vecinilor		majorit romi	de toate etniile	alta	NS/NR	Total
	majorit români	majorit maghiari					
Familii mici de max 4 membri	27.1%	.7%	55.3%	15.9%	.4%	.5%	100.0%
	66.7%	57.1%	49.9%	55.4%	33.3%	75.0%	54.5%
Familii mari, 5-9 membri	17.0%	.3%	65.9%	15.5%	1.0%	.3%	100.0%
	30.6%	14.3%	43.5%	39.5%	66.7%	25.0%	39.9%
Familii extinse, 10 și mai mulți membri	10.7%	3.6%	71.4%	14.3%			100.0%
	2.7%	28.6%	6.6%	5.1%			5.6%
Total	22.2%	.7%	60.4%	15.7%	.6%	.4%	100.0%
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

2. Caracteristicile locuințelor, gospodăriilor și vecinătăților. Cartiere de locuit. Impactul segregării rezidențiale (comunități compacte locuite de romi, cartiere de sărăcie extremă, etc.)

Unul dintre indicatorii cei mai frecvent folosiți pentru analiza situației socio-economice a minorității romi și în special pentru importanța acestuia ca unui factor care influențează fundamental traiectoria lor de viață și carieră pe piața muncii este, situația locativă: locuirea. Situația precară, existența unor cazuri de risc și incertitudine legate de proprietate, lipsa de spațiu, suprapopularea locuințelor de romi, lipsa dotărilor și a bunurilor casnice, etc. denotă marginalizarea și situația defavorabilă a populației de etnie romă.

Eșantionul nostru arată că un procent de aproximativ 7.5% dintre cei intervievați locuiesc în locuințe improvizate sau temporale, situația locativă a lor fiind una precară (Tab.2.1.). Acest lucru se asociază cu calitatea sau starea locuințelor 63% din locuințele improvizate sau sociale sunt considerate a fii în stare rea și foarte rea, iar în total 23% dintre familii stau în locuințe rele și foarte rele (Tab. 2.2.). Important de văzut și faptul că 28% dintre cei intervievați afirmă că nu au actele de proprietate sau titlul de chirie în regulă, iar în cazul locuințelor improvizate sau temporale numai 8% sunt considerați a fii legale sau cu acte în regulă.

2.1. Tipul locuinței

<i>Nr.</i>	<i>Tip locuință</i>	<i>%</i>
1	Casă cu curte	58
2	Apartament sau cameră într-o casă comună	11,5
3	Apartament bloc	21
4	Vilă cu etaj	2
5	Locuință improvizată	5
6	Locuință socială temporară	2.5
	Total	100

2.2. Starea locuinței

<i>Nr.</i>	<i>Starea locuinței</i>	<i>%</i>
1	Foarte bună	19
2	Bună	57
3	Rea	17
4	Foarte proastă	6

La recensământul din 2002 s-a constatat că pe țară 97% din locuințe sunt proprietate privată în eșantionul nostru de populație romă numai 65.5% dintre familii trăiesc în locuințe proprietate privată (a unor membri din gospodărie). Deci proprietatea este mult redusă la populația de romi față de nivelul național, și invers locuințele de stat sunt suprareprezentate la populația romă. Dacă la nivelul general numai 2.7% dintre locuințe sunt proprietate de stat, aproximativ 12.5% dintre cei ajunși în eșantionul nostru locuiește

în locuințe proprietate de stat. O parte însemnată a locuințelor au proprietate incertă, iar cei care locuiesc în astfel de situații nu au nici un act legal sau măcar privat pentru a atesta un titlu asupra locuinței, trăiesc deci fără documente (proprietate sau contract de închiriere). Situația lor locativă este incertă, ei fiind supuși unor riscuri permanente de a-și pierde locuința. Această pondere a rezidenților cu riscuri, fără documente a fost relevat și de o altă cercetare în care autorii au găsit că 13% dintr-un eșantion de populație romă se află în această situație (vezi. Fleck-Rughiniș, 2008, 109-112). Incertitudinea locuinței – după cum era de așteptat – se asociază cu comunitatea compactă a rezidenților romi, ajungând să fie cazul pentru 17.4% dintre cei care 17.4% trăiesc în această situație riscantă, pe când cei dispersați stau în condiții incerte în proporție de 11.3% (Tab. 2.3.).

2.3. Proprietatea locuinței

Nr.	Tip de proprietate	Recensămînt 2002	Eșantion FEMROM	Comunitate compactă	Dispersați
		%			
1	Proprietate privată a familiei	97	65.5	61.7	71
2	Proprietate de stat	2.7	12.5	15.4	8
3	Gazdă la privat	-	7	5.3	9.5
4	Incet, fără documente	-	15	17.4	11.3

2.4. Dotarea locuinței în comparație cu datele de recensămînt

	Apă	Canalizare	Electricitate	Încălzire	Bucătărie	Baie
Urban	87.6	85.6	98.6	67.6	94.7	83.2
Rural	18.8	16.6	94	5	81	17.6
Medie pe țară	53.2	51.1	96.3	36.4	88.2	50
Urban	70	78.4	96	28.5	90	58
Rural	49	41	91	19	89	30
Eșantion FEMROM	65	69.4	95	26	90	50

2.5. Dotări în locuință

Nr.	Dotări	Da	Nu
		%	
1	Telefon fix	29	71
2	Cablu Tv	88	12
3	Sobă de gătit	80	20
4	Frigider	76	24
5	Aspirator de praf	43,5	56,5
6	Tv color	92	8
7	Mașină de spălat	57,5	42,5

8	Autoturism	26	74
9	Radio	43,5	56,5
10	Telefon mobil	82	18
11	Motocicletă	7,5	92,5
12	Calculator (PC)	33,5	66,5

Aparent este curios ca locuitorii din mediul urban să declare posesii legate de agricultură în mai mare proporție decât cei din mediul rural (Tab. 2.6.), dar trebuie să menționăm, că o parte însemnată a orașenilor provine din mediul rural, posesiile amintite de ei aparțin familiei și sunt situate la țară (de exemplu 22% dintre locuitorii de bloc din urban declară că au în posesie teren agricol, sau 23% dintre ei declară posesia cailor) și cu siguranță ei referă la familia extinsă cu rude la țară. Acest lucru pare să indice și faptul că cei mai înstăriți din mediul rural au migrat în orașe, lăsând restul familiei în rural. Nu este mai puțin important faptul că (mai ales comunitățile compacte de romi orașeni) vorbim de comunități la marginea urbanului, comunități și familii din mediul, deseori denumit a fi *rurbanizat*. Acest lucru este relevant și de faptul aparent surprinzător că cei de la oraș stau în cartiere cu drumuri din pământ în proporție mai mare decât sătenii (Tab. 2.7.). Acest tabel ne arată și faptul că mediul comunitar (cartier compact de romi sau nu) este un indicator mai important al stării drumurilor și infrastructurii decât tipul de localitate. Este lesne de văzut că acele comunități compacte de romi care indiferent dacă stau în mediu urban sau rural, locuiesc în cartiere cu infrastructură slabă, segregarea teritorial-rezidențială arată cât se poate de clar marginalitatea comunității. Distanțele până la cea mai apropiată stație de transport în comun ne arată același lucru: comunitățile compacte, adică cele segregate rezidențial, cu o majoritate de locuitori de etnie romă în cartier, sau vecinătate sunt cele mai îndepărtate de aceste facilități. Cele din mediul rural în special, afirmând o distanță medie de 830 metri, pe când media eșantionului este de 515 metri (vezi Tab. 2.8.). Distanțele la celelalte utilități și locul de adunat lemne de încălzit (unde este cazul) sunt la rândul lor mai îndepărtate în cazul comunităților compacte de romi (vezi Tab. 2.9. și 2.10.).

2.6. Posesiunile gospodăriilor

Nr.	Posesii	Da	Tipul localității	Da
		%		
1	Teren agricol	23	Urban	24.4
			Rural	17
2	Fînețe, pășuni	20	Urban	23.7
			Rural	11.5
3	Pădure	20	Urban	22.7
			Rural	11
4	Cai	22	Urban	24
			Rural	14
5	Bovine	20	Urban	23
			Rural	13
6	Ovine	20	Urban	22.5

			Rural	11.5
7	Porcine	24,5	Urban	25
			Rural	20
8	Păsări	28	Urban	28
			Rural	23

2.7. Starea drumurilor și infrastructurii din cartier sau din diferite tipuri de comunități

	<i>Tip stradă</i>	<i>Eșantion</i>	<i>Tipul localității</i>		<i>Tipul comunității</i>	
		%		%		%
1	Asfaltat	63,5	Urban	75.8	Compact	54.3
			Rural	24.6	Dispersat	77
2	Pietruit	26	Urban	12.4	Compact	31
			Rural	68.8	Dispersat	18
3	Din pământ	10,5	Urban	11.5	Compact	14
			Rural	6.6	Dispersat	4.6
4	Canalizare	69.4	Urban	78.4	Compact	57.5
			Rural	41	Dispersat	88

2.8. Distanța medie pînă la cea mai apropiată stație de transport în comun

	<i>Eșantion</i>	<i>Tipul localității</i>	<i>m</i>	<i>Tipul comunității</i>	<i>m</i>
<i>Distanța medie, transport în comun</i>	515	Urban	415	Compact	600
		Rural	830	Dispersat	390

2.9. Distanță utilități, total eșantion

	<i>Distanța apă de băut (m)</i>	<i>Stația de transport în comun (m)</i>	<i>Distanța adunat lemne (m)</i>
N	950	985	414
Lipsă date	53	18	589
Medie	100.85	515.05	1296.49
Median	88.00	300.00	500.00
Sum	95804	507328	536746

2.10. Distanță utilități, comunitate compactă sau dispersată (m)

		<i>Apă de băut</i>	<i>Adunat lemne</i>	<i>Stație transport în comun</i>
Comunitate compactă	N	580	290	596
	Lipsă date	26	316	10
	Medie	102.5	137.5	600
Comunitate dispersată	N	366	120	385
	Lipsă date	27	273	8
	Medie	98.04	113.5	390

3. Mobilitate rezidențială

Deseori în discursul cotidian romii sunt percepuți și prezentați a fi foarte mobili și cele de cele mai multe ori conflictele locale sunt prezentate a fi cauzate tocmai de romii care sunt „vinituri” în localitățile implicate în tensiuni și conflicte interetnice cu romi. Trecutul lor migratoriu, dar și o ideologie a „locului”, ostil celor noi veniți induc astfel de prejudecăți, în realitate mobilitatea rezidențială a romilor nu este una extraordinară. Migrația temporară – de altfel specifică populației din țară, dacă ne gândim la numărul mare de oameni aflați în străinătate, la muncă sau altceva – a romilor nu mai este o caracteristică generală. Sedentarismul și lipsa de mobilitate spațială, dar și cea socială (verticală) sunt mai degrabă caracteristicile comunităților de romi. Eșantionul nostru ne arată că numai aproximativ 113.5% din cei intervievați în parteneriate în care unul provine din alt județ decât cel nativ. Aproximativ 28.5% dintre familii au în componență partener din județul în care domiciliază actual, iar 58% au rămas în loc și după căsătorie (Tab. 3.1.). Direcția fluxului de migrații rezidențiale este din urban în rural (37% din cazuri), de cele mai multe ori înăuntrul unui județ cercetat (Tab. 3.2.).

3.1. Mobilitate rezidențială (partener față de interviuat)

	<i>Nr. Cazuri</i>	<i>Procente</i>
Localitatea de domiciliu	426	58
Localitate urbană din județ	116	16
Localitate rurală din județ	92	12.5
Localitate rurală din alt județ	15	2
Localitate urbană din alt județ	84	11.5
Valide	733	100
Nu e cazul	124	12.4
NS/NR	146	14.6
Total	1003	100.0

3.2. Fluxul de mobilitate urban-rural (partener față de interviuat)

	<i>Localitate urbana judet</i>	<i>Localitate rurala din judet</i>	<i>Localitate rurala din alt judet</i>	<i>Localitate urbana din alt judet</i>
	%	%	%	%
urban	3.4	9.1	1.2	9.3
	<i>Urban-urban</i>	<i>Rural-urban</i>	<i>Rural-urban</i>	<i>Urban-urban</i>
rural	37.2	9.5	2.5	5.4
	<i>Urban-rural</i>	<i>Rural-rural</i>	<i>Rural-rural</i>	<i>Urban-rural</i>

4. Apartenența etnică și la neamuri de romi

După cum am amintit în introducere, la prezentarea modului de eșantionare am folosit o definiție mai complexă, una sociologică a etniei de romi care este grupul țintă al anchetei noastre. Trebuie amintit însă că cercetările referitoare la etnia romilor, indiferent de metodele cu care se efectuează acestea, trebuie să pornească de la definirea grupurilor în cauză, trebuie să răspundă la întrebarea stresantă, *despre cine vorbim* și cum îi vom identifica pe teren. Trebuie să pornim de la prezumția că atât cunoștințele noastre prealabile cât și rațiunea comună pot fi insuficiente pentru a defini grupuri atât de „ascuse”, („untouchable”) sau de o varietate și complexitate cu totul ieșite din comun. Analizând cercetările de pînă acum vom ajunge la concluzia că acestea se referă nu la etnia în sine ci și la sistemele de definire și clasificare (de cele mai multe ori dominante) ale societăților în care etnia trăiește. Aceste din urmă sint la fel de complexe ca și societatea romă în sine. Relațiile de putere, atitudinile culturale, formele de conviețuire istoicește statornicite, structurile sociale joacă rol esențial în apariția și perpetuarea sistemelor de clasificare relativ la această etnie. Disputele metodologice cunoscute se referă pe de o parte la natura sistemelor de clasificare dintr-o societate sau alta vizavi de aceste grupuri etnice, dar pe de altă parte ele accentuează și problematica imposibilității de a măsura cu exactitate dimensiunile socio-culturale ale etniei romilor. O definire nominală sau de tip antropologic poate surprinde diversitatea culturală sau structura internă a unor comunități de romi, dar fac aproape imposibil operaționalizarea necesară în cazul unei anchete sociologice cu metodele statisticii sociale. Este lesne de observat că nu există definiții care să fie axiomaice, adică valabile atât din punctul de vedere al cerințelor metodologice al unei anchete sociologice, punctelor de vedere deontologice și criteriilor pragmatice ale fundamentării unor politici publice referitoare la etnie.

Cele mai importante metode cu care operează sociologii, adică auto-definirea și hetero-definirea (efectuat de către alții) sunt problematice din capul locului. Trebuie observat că atât una cât și cealaltă sunt dependente de context, diferă în timp și spațiu și ceea ce este și mai important în cazul romilor, sunt dependente de intensitatea prejudecăților existente într-o societate sau alta, prejudecăți care se referă la etnia romă. Stereotipiile culturale întărite și/sau transmise influențează nu numai definițiile exterioare, adică cine sunt priviți a fii de etnie romă, dar și mai important influențează categorizările, stigmatizările și în sfîrșit marginalizarea acestora. Marginalizarea unor comunități etnice

este legată de obicei de stereotipii care legitimează, prezintă marginalizarea ca și „naturală” (Alcalde, 2008). Puterea prejudecăților și a stereotipiilor prin care se manifestă depinde în mare măsură de starea actuală a „luptelor pentru clasificare”, acest lucru determină și identificarea unor persoane și grupuri la etnia romă. Eficacitatea politicilor pozitive menite a contrabalansa intensitatea prejudecăților se poate măsura și prin numărul și proporția acelor care își asumă și chiar își declară identitatea de rom. De aceea este aproape imposibil „măsurarea” romilor, obținerea unor date exacte și valabile timp îndelungat.

În contextul proiectului FEMROM, în cadrul căruia s-a derulat ancheta sociologică am considerat important luarea unor măsuri și demersuri metodologice, dar și deontologice necesare pentru a putea identifica grupurile de romi și a putea obține date și informații pertinente și valabile. Astfel am folosit diferite definiții sau modalități de a identifica comunitățile de romi în cadrul cărora am aplicat chestionarul nostru standardizat. Important de menționat fiindcă demersul nostru a putut influența definițiile noastre asupra etniei. Astfel am insistat să avem operatori de teren de etnie romă, jumătate dintre ei femei și jumătate bărbați, pentru a facilita comunicarea pe teren atât în cadrul intern al etniei cât și din punct de vedere al genului celor care au intrat în contact nemijlocit. Metoda noastră – după cum am mai amintit – de a completa un eșantion a fost în prima fază identificarea de către operatori și conducătorul anchetei, al unor comunități „compacte” de romi, cartiere sau vecinătăți care au cel puțin 20 de gospodării de romi și/sau romii sunt etnia majoritară în zonă sau în cartier folosindu-se de datele lui D. Sandu (Sandu, 2005) în acest sens. Pornind din zonele compacte pe cei din mediu preponderent majoritar i-am selectat prin metoda „bulgărelui de zăpadă”, obținând adrese și numere de telefoane de la persoanele (sau membri lor de familie) deja intervievate. Am reușit să obținem un eșantion de persoane de etnie romă autodeclarată în mai bine de 96% din cazuri, prin întrebare directă pusă la fața locului fiecărui intervievat, iar acest indicator a fost folosit în toate analizele noastre statistice ca definiții „sigure”.

4.1. Etnia declarată a interlocutorilor

	<i>Eșantion total</i>		<i>Comunitate compactă</i>		<i>Comunitate dispersată</i>	
	<i>Nr. cazuri</i>	<i>Procente</i>	<i>Nr.</i>	<i>%</i>	<i>Nr.</i>	<i>%</i>
Romă	946	96	573	96.6	369	95.3
Română	19	1.9	11	1.8	8	2
Maghiară	2	0.2	2	0.3	-	-
Mixtă	17	1.7	7	1.2	10	2.6
Valide	984	-	593	-	387	-
NS/NR	19	1.8	13	2.1	6	1.6
Total	1003	100	606	100	393	100

Caracterul omogen al familiilor (cuplurilor) din punct de vedere etnic se păstrează de la o generație la alta. Astfel dacă în generația intervievaților indicatorul omogenității este de aproximativ 61% în generația părinților era de 69% (Tab. 4.2.).

4.2. Omogenitate/diversitate etnică intergenerațională

	<i>Părinți</i>		<i>Cuplul de referință</i>	
	<i>Nr. cazuri</i>	<i>Procente</i>	<i>Nr. cazuri</i>	<i>Procente</i>
ambii romi	690	68.8	614	61.2
romă + română	42	4.2	78	7.8
romă + maghiară	4	0.4	6	0.6
romă + alta	-	-	2	0.2
alta	21	2.1	22	2.2
română + romă	31	3.1	12	1.2
maghiară + romă	1	0.1	2	0.2
NS/NR	214	21.3	267	26.6
Total	1003	100	1003	100

Apartenența asumată la un neam de rom este una persistentă și importantă pentru cei intervievați. Cum era de așteptat mai caracteristic comunităților compacte decât celor dispersați (Tab. 4.3.). Dar în total mai mult de 70% din interlocutori declară o astfel de identitate specifică. Omogenitatea apartenenței de neam este caracteristică pentru majoritatea cuplurilor, în proporție de 69% (Tab. 4.4.).

4.3. Apartenența la un neam de romi al interviuatului

	<i>Eșantion total</i>		<i>Comunitate compactă</i>		<i>Comunitate dispersată</i>	
	<i>Nr. cazuri</i>	<i>Procente</i>	<i>Nr.</i>	<i>%</i>	<i>Nr.</i>	<i>%</i>
Da	630	70.8	392	74.3	235	65.4
Nu	259	29	135	25.6	124	34.5
Valabile	889	-	527	-	359	-
NS/NR	114	11.4	79	13	34	8.6
Total	1003	100	606	100	393	100

4.4. Apartenența la neam a partenerilor, omogenitate/diversitate în cadrul cuplului de referință

	<i>Eșantion total</i>		<i>Comunitate compactă</i>		<i>Comunitate dispersată</i>	
	<i>Nr. cazuri</i>	<i>Procente</i>	<i>Nr.</i>	<i>%</i>	<i>Nr.</i>	<i>%</i>
Ambii da	386	69	236	70	145	66.2
Ambii nu	110	20	58	17.2	51	23.3
Interviavatul da partener nu	29	5	20	6	9	4
Intervievat nu partener da	33	6	23	7	14	6.4
Valabile	558	-	337	-	219	-
NS/NR	445	44.4	183	35	121	34.7
Total	1003	100.0	520	100	348	100

Privind cele mai frecvente neamuri care apar în eșantion, vom observa o majoritate importantă de endogamie de neam, adică 88% dintre căldărari au parteneri de aceeași neam, la fel și 83% dintre băieși și ursari, 62% dintre aurari și 61% dintre geambași trăiesc în căsătorii omogene din punct de vedere al apartenenței la neam. Importanța apartenenței de neam – se pare este cel mai important la alegerea partenerului, în căsătorie și bineînțeles este moștenită de urmași. Datele noastre arată că asumarea apartenenței de neam este la fel de importantă și persistentă la generațiile mai bătrâne ca și la cele mai tinere și fără dubiu joacă un rol important în identitatea de grup, de comunitate a romilor. Asumarea apartenenței de neam variază la categoriile de vârstă având o ușoară scădere în cazul generațiilor mai tinere, cei mai bătrîn (55-60 ani) declară în proporție de 85% pe cînd grupa de vîrstă cea mai tînă (16-24 ani) în proporție de 68.5% (Tab. 4.5.).

4.5. Apartenența asumată la un neam de romi, pe categorii de vîrstă

<i>Categorie de vîrstă</i>	<i>Da</i>		<i>Nu</i>		<i>Total</i>
	<i>Nr.</i>	<i>%</i>	<i>Nr.</i>	<i>%</i>	
16-24	213	68.5	98	31.5	311
25-29	105	65.6	55	34.5	160
30-34	80	70	34	30	114
35-39	75	80	19	20	94
40-44	58	72.5	22	27.5	80
45-49	43	80	11	20	54
50-54	31	69	14	31	45
55-60	23	85	4	15	27

5. Educația școlară. Istoria școlară și ocupațională a persoanelor intervievate

Toți autorii de referință sunt de acord că nivelul scăzut de școlaritate sau lipsa totală a educației formale și profesionale stă la baza celor mai multe probleme ale integrării populației romie pe piața muncii. Eșantionul nostru prezintă nivelul scăzut de școlaritate la populația romă anchetată în mai multe contexte. În primul trebuie menționat că – deși am ales un eșantion „tînăr” - mai bine de 7% dintre intervievați nu au nici o școală, iar mai mult de 21% au terminat doar școala elementară (Tab. 5.1.a.). Altfel analizat vom observa că 64% dintre persoanele intervievate au un nivel scăzut de școlaritate terminînd școală elementară sau cel mult cea gimnazială (Tab. 5.1.b.). Calculînd după mediul de rezidență vom observa că 76% a celor fără școală provin din medii compacte de rezidenți romi și la fel 73% dintre cei cu școală elementară provin din același mediu, în oglindă deținătorii unei diplome de bacalaureat sau cei care au terminat o școală profesională echivalentă, provin în proporție însemnată din mediul „dispersat” adică cu rezidenți majoritari. Este cazul a 60%, respectiv a 75% dintre cei aleși în eșantion (Tab. 5.2.). Importante diferențe pot fi evidențiate între sexe. Astfel femeile din eșantion dau aporape 72% dintre cei neșcolarizați și 62% dintre cei cu elementară. Bărbații sunt în

majoritate în ceea ce privește școala profesională cu 62%, iar femeile sunt mai mulți printre cei cu școlaritate ridicată (Tab. 5.3.). Cum era de așteptat printre cei ocupați permanent vom regăsi persoanele cu o școlaritate mai înaltă (62% dintre cei cu facultate, 60% dintre cei cu bacalaureat), pe cîm cei fără școală (29%) sau cu școala elementară (40%) și-au găsit un loc de muncă în proporție mult mai mică (Tab. 5.4.). Există o corelație pozitivă evidentă între școlaritate și ocuparea unui loc de muncă permanent.

Dacă analizăm nivelul capitalului cultural al cuplurilor de referință vom observa, că agregarea nivelului de școlaritate va arăta că mare parte a cuplurilor au un nivel de școlaritate redusă (45%) sau medie (17%), fiind din acest punct de vedere omogen (Tab. 5.5.). Important de reținut și faptul că mobilitatea școlară, adică emanciparea educațională a cuplurilor de referință este scăzută, în proporție de 78% rămîn la același nivel, cei proveniți din familii cu capital cultural foarte scăzut, la fel de omogeni rămîn și cei cu școlaritate scăzută (Tab. 5.6.).

5.1. a. Școala absolvită de interlocutor

	<i>Nr. cazuri</i>	<i>%</i>
nici o școală	71	7.1
Elementară	215	21.4
Gimnaziu	357	35.6
Liceu	111	11.1
Profesională	103	10.3
Bacalaureat	87	8.7
post-liceală	12	1.2
Facultate	29	2.9
NS/NR	18	1.8
Total	1003	100

5.1.b. Educația intervievaților

	<i>Nr. cazuri</i>	<i>%</i>
Elementara si mai puțin	286	28.5
Gimnazială	357	35.6
Liceală	198	19.7
Profesională	13	1.3
Universitară	29	2.9
NS/NR	120	12.0
Total	1003	100.0

5.2. Școala absolvită după mediul rezidențial al interviuatului

	<i>Comunitate compactă</i>	<i>Comunitate dispersată</i>	<i>Total</i>
	%	%	%
nici o școală	76	24	100
elementară	73	27	100
gimnaziu	62	38	100
liceu	55	45	100
profesională	50.5	49.5	100
bacalaureat	40	60	100
post-liceală	25	75	100
facultate	41.5	59.5	100

5.3. Școala absolvită după sexul interviuatului

	<i>masculin</i>	<i>feminin</i>	<i>Total</i>
	%	%	%
nici o școală	28.2%	71.8%	100
elementară	37.9%	62.1%	100
gimnaziu	41.7%	58.3%	100
liceu	35.5%	64.5%	100
profesională	62.1%	37.9%	100
bacalaureat	33.3%	66.7%	100
post-liceală	8.3%	91.7%	100
facultate	21.4%	78.6%	100

5.4. Școlaritate după statutul profesional al interviuatului

	<i>ocupat</i>	<i>pe cont propriu</i>	<i>antreprenor</i>	<i>alta</i>
nici o școală	28.9%	7.9%		21.1%
elementară	40.4%	5.9%	7.4%	14.7%
gimnaziu	44.3%	11.3%	0.5%	14.9%
liceu	48.5%	7.6%	1.5%	7.6%
profesională	52.8%	4.2%		16.7%
bacalaureat	60.0%	1.8%	1.8%	12.7%
post-liceală	37.5%			25.0%
facultate	61.9%			14.3%

5.5. Capitalul cultural al cuplului de referință (școlaritatea agregată intervielat și partener)

	<i>Nr. cazuri</i>	<i>Percent</i>
foarte scăzut	162	16.2
scăzut	288	28.7
mediu	175	17.4
înalt	27	2.7
NS/NR	351	35.0
Total	1003	100.0

5.6. Capitalul cultural al părinților și al cuplului de referință

	<i>foarte scăzut</i>	<i>scăzut</i>	<i>mediu</i>	<i>înalt</i>	<i>NS/NR</i>	<i>Total</i>
	%					
foarte scăzut	29.7	32.7	13.5	1.2	22.9	100
	77.8	47.8	31.2	18.5	27.2	41.6
scăzut	6.2	27.2	22.3	3.7	40.6	100
	13.1	32.1	41.6	44.4	38.8	33.5
mediu	0.6	13.0	24.7	4.9	56.8	100
	0.7	7.7	23.1	29.6	27.2	16.8
înalt				50.0	50.0	100
				3.7	0.3	0.2
NS/NR	16.9	44.2	9.1	1.3	28.6	100
	8.5	12.4	4.0	3.7	6.5	8.0
Total	15.9	28.4	17.9	2.8	35.0	100
	100	100	100	100	100	100

	Femei		Bărbați	
	<i>șomer</i>	<i>Lucrează în gospodărie</i>	<i>șomer</i>	<i>Lucrează în gospodărie</i>
	%			
Nici o școală	7.1	11.7	1.8	33.3
Elementară	26.2	19.0	23.4	28.6
Gimnaziu	37.6	43.1	42.3	19.0
Liceu	7.1	13.1	8.1	14.3
Profesională	4.3	9.5	14.4	4.8
Bacalaureat	8.5	2.9	5.4	
Post-liceală	2.8	0.7		
Facultate	5.0		1.8	
NS/NR	1.4		2.7	
Total	100	100	100	100

6. Starea de sănătate

Starea de sănătate a populației rome este una vulnerabilă dacă nu chiar critică în contextul specific al modului de viață, al sărăciei extreme, al lipsei de educație medicală, al condițiilor de locuire și lipsei de asigurare medicală adecvate. Am încercat să surprindem acest fenomen printr-un set de întrebări ale chestionareului. Pe baza datelor obținute putem concluziona că mai bine de o zecime dintre respondenți suferă de boli cronice (și trebuie să notăm, că noi am ales un eșantion preponderent tânăr), în timp ce aproximativ 76% se consideră că este relativ „sănătos/sănătoasă” (Tab. 6.1.). Trebuie să observăm în continuare că mai bine de jumătate din cei intervievați nu au asigurare medicală de nici un fel (Tab. 6.2.), iar dintre aceștia majoritatea au și medic de familie (97%), interesant însă că și o parte importantă a celor care nu au asigurare declară că au un medic de familie (Tab. 6.3.). Important de observat că numai aproximativ două treimi dintre cei care suferă de boli cronice au și asigurare medicală, situația celorlalți fiind vulnerabilă dacă nu critică (Tab. 6.4.). Meșteșugarii, lucrătorii pe cont propriu sunt asigurați într-o proporție de numai 40% (Tab. 6.5.), la fel aproape 40% dintre cei activi nu au asigurare de sănătate, ceea ce este un indicator îngrijorător.

6.1. Starea de sănătate

	<i>Frecvență</i>	<i>Procente</i>
nu sufar	767	76.5
sufar de boli cronice	110	11.0
NS/NR	126	12.6
Total	1003	100

6.2. Aveți asigurare medicală?

	<i>Frecvență</i>	<i>Procente</i>
Da	477	47.6
Nu	373	37.2
NS/NR	153	15.3
Total	1003	100

6.3. Asigurare medicală după existența medicului de familie

<i>Asigurare medicală</i>	<i>Medic de familie</i>			
	<i>Da</i>	<i>Nu</i>	<i>NS/NR</i>	<i>Total</i>
Da	97.3%	2.3%	0.4%	100.0%
	69.6%	5.0%	3.1%	50.0%
Nu	43.5%	54.8%	1.3%	100.0%
	24.3%	91.9%	7.8%	39.0%
NS/NR	39.0%	6.7%	54.3%	100.0%
	6.1%	3.2%	89.1%	11.0%

6.4. Asigurare medicală după starea de sănătate

Aveți asigurare medicală?	Suferiți de vreo boală?			
	nu sufer	sufăr de boli cronice	NS/NR	Total
Da	80.9%	14.7%	4.4%	100.0%
	50.9%	64.2%	25.0%	50.1%
Nu	84.6%	8.1%	7.3%	100.0%
	41.2%	27.5%	32.1%	38.9%
NS/NR	57.1%	8.6%	34.3%	100.0%
	7.9%	8.3%	42.9%	11.0%

6.5. Domeniul ocupației și existența asigurării medicale

Domeniul ocupației	Aveți asigurare medicală?			
	da	nu	NS/NR	Total
Administrație, conducător	33.3%		66.7%	100.0%
	0.8%		10.3%	1.6%
Specialist, intelectuali	72.7%	27.3%		100.0%
	3.3%	3.1%		2.9%
Tehnicienii, maiștri	73.9%	21.7%	4.3%	100.0%
	7.1%	5.2%	2.6%	6.1%
Functionari	90.0%	10.0%		100.0%
	3.7%	1.0%		2.7%
Servicii, comerți	64.4%	27.7%	7.9%	100.0%
	27.0%	29.2%	20.5%	26.9%
Agricultură	50.0%	50.0%		100.0%
	1.2%	3.1%		1.6%
Meșteșugari, calificați	42.9%	28.6%	28.6%	100.0%
	1.2%	2.1%	5.1%	1.9%
Operatori, lucr. industriali	61.4%	27.7%	10.8%	100.0%
	42.3%	47.9%	46.2%	44.1%
Muncitori necalificați	69.6%	17.4%	13.0%	100.0%
	13.3%	8.3%	15.4%	12.2%
Total	64.1%	25.5%	10.4%	100%
	100%	100%	100%	100%

6.6. Activi sau inactivi după existența asigurării medicale

Activi	Asigurare medicală			
	da	nu	NS/NR	Total
Da	61.3%	28.2%	10.6%	100%
	54.7%	32.2%	42.9%	44.6%

<i>Nu</i>	40.8%	47.8%	11.3%	100%
	45.3%	67.8%	57.1%	55.4%
<i>Total</i>	477	373	105	955
	49.9%	39.1%	11.0%	100%

7. Situația materială venituri și cheltuieli. Sursele de venituri și accesul la diferite tipuri de munci

7.1. Situația materială

Datele noastre statistice de asemenea arată că baza venitului mai ridicat este statutul ocupațional de angajat/salariaț, deci importanța creșterii gradului de ocupare pe piața muncii și a accesului la locuri de muncă stabile, desfășurate în raporturi juridice legale este de necontestat. În susținerea acestei afirmații este destul dacă arătăm următoarele:

- Venitul mediu în gospodăriile din eșantion este de 1777 RON, în timp ce în gospodăriile unde există angajați/salariați este de 2050 RON, iar în cele care nu au angajați/salariați este de 1342 RON. Trebuie să menționăm aici că în cazul gospodăriilor cu angajați, venitul de 2050 RON este compus din salarii (1421 RON), din pensii (136 RON), din prestații sociale (322 RON), precum și din alte surse (474 RON).
- Venitul mediu pe cap de persoane prin prisma comparației dintre gospodării în funcție de dacă au sau nu salariați, arată astfel:

7.1. Venitul mediu al familiilor

<i>Venit mediu pe familie, total eșantion</i>	<i>Venitul mediu al familiilor cu salariați</i>	<i>Veniult mediu al familiilor fără salariați</i>
391	446	282

Chiar dacă gospodăriile care au angajați au venituri mai mari decât cele fără salariați, aceste venituri sunt foarte reduse, ceea ce înseamnă că sunt venituri dobândite de pe urma unor munci necalificate și/sau slab remunerate. Acest lucru reiese din comparația dintre veniturile gospodăriilor de romi din eșantionul nostru cu venitul salarial net pe plan național din februarie 2009, care a fost de 1358 RON, precum și din cunoașterea mărimii gospodăriilor noastre. Precum știm, numărul mediu de persoane dintr-o gospodărie pe plan național este de 2,6 - iar acest număr, în cazul populației de romi pe plan național este de 5,5; în contextul eșantionului nostru, el fiind de 5. Tabelul de mai jos reflectă că 41.5 % dintre familiile de romi cu 10 sau mai mulți membrii au un venit pe cap de persoană între 0-50 RON, iar 41.5 % dintre familiile care au acest venit sunt familii cu 5-9 membrii. În familiile din eșantionul nostru 6.1 % au fost astfel de familii extinse. Majoritatea famiilor (54.2 %) au fost familii de până la 4 membrii, în cazul lor veniturile pe cap de persoane au fost desigur mai ridicate. În eșantionul nostru 39.7 % dintre familii

au avut între 5-9 membrii; dintre ele 59.9 % au un venit pe cap de persoane între 51-150 RON.

7.2. Venitul mediu pe cap de persoane după mărimea familiilor

<i>Tip familie</i>	<i>Nivelul venituri pe cap de persoane(RON/lună)</i>					
	<i>0-50</i>	<i>51-150</i>	<i>151-250</i>	<i>251-500</i>	<i>501-1000</i>	<i>1001+</i>
Familii mici de	10.4%	11.2%	16.3%	28.3%	25.4%	8.5%
Familii mari, 5-9	14.5%	26.3%	22.5%	24.6%	10.1%	2.0%
Familii extinse, 10-	41.5%	15.1%	13.2%	1.9%	24.5%	3.8%
Total	13.9%	17.4%	18.6%	25.2%	19.3%	5.6%

Comparând veniturile pe cap de persoană, respectiv cheltuielile declarate în funcție de mediul de rezidență (urban/rural), precum și în funcție de natura comunității de romi în relație cu populația ne-romă (compactă sau dispersată), ajungem la observarea următoarelor diferențe care denotă faptul că romii din mediul rural, precum și din comunitățile compacte de romi au cele mai reduse venituri și, legat de aceasta, cheltuieli:

7.3. Veniturile și cheltuielile familiilor

<i>Comunitatea de romi</i>	<i>Venituri</i>	<i>Cheltuieli</i>
Mediu urban	684	671
Mediu rural	203	194
Comunitate compactă	339	330
Comunitate dispersată	547	533

8. Situația materială a romilor din comunitățile cuprinse în eșantion

Venituri și cheltuieli

Structura veniturilor și cheltuielilor unei familii sau a unei comunități ne arată statutul social al acestora, pe lângă sărăcia populației de romi din România aceste structuri ne arată și vulnerabilitatea acestor comunități în contextul evoluțiilor economice negative.

Venitul pe cap de persoane în eșantionul nostru arată că aproximativ jumătate dintre cei intervievați trăiesc cu un venit mai mic decât pragul de sărăcie absolută, adică 250 RON pe lună. Primele 5 decile din eșantion (Tab. 8.1.) sunt în această situație, iar numai aproximativ 10% au un venit pe cap de o mie de lei și peste.

Vom începe analiza pornind de la persoanele de etnie romă intrate în eșantionul nostru și vom observa că există o diferență esențială între veniturile celor activi și a celor inactivi, decalajele sunt prezentate în tabelul 8.2.a. și respectiv 8.2.b. Astfel dacă majoritatea celor inactivi se încadrează în nivelul de venit 0-250 RON lunar, cei activi au în proporție de 54.6% venituri cuprinse între 251-și 1000 de RON și peste. Aproximativ 60% dintre persoanele inactive au venituri mai mici de 250 RON, pe când la cei activi numai 40%

sunt cuprinși în această categorie de venituri. Bineînțeles cheltuielile urmează nivelul veniturilor așa cum ne arată tabelele 8.3.a. și 8.3.b.

8.1. Venit pe cap de persoane, eșantion total (q58)

Nr cazuri		888
Lipsă date		115
Media		391.21
Median		250.00
Suma		347395
Centile	10	26.63
	20	86.67
	30	137.25
	40	200.00
	50	250.00
	60	327.00
	70	453.75
	80	600.00
	90	850.00

8.2.a. Quantum de venituri pe cap de persoane: activi respectiv inactivi

	0-50	51-150	151-250	251-500	501-1000	1000+	Total
Activi	11.9%	14.5%	19.0%	25.9%	22.4%	6.3%	100.0%
Inactivi	15.6%	19.6%	18.2%	24.7%	16.8%	5.1%	100.0%

8.2.b. Quantumul de venituri pe cap de persoane

	0-50	51-150	151-250	251-500	501-1000	1000+	Total
Activi	36.9%	36.2%	44.4%	44.5%	50.6%	49.0%	43.4%
Inactivi	63.1%	63.8%	55.6%	55.5%	49.4%	51.0%	56.6%
Total	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

8.3.a. Quantumul de cheltuieri pe cap de persoane: activi și inactivi

	0-50	51-150	151-250	251-500	501-1000	1000+	Total
Activi	14.2%	17.7%	22.8%	26.3%	15.1%	3.8%	100.0%
Inactivi	18.8%	20.0%	22.5%	23.3%	12.6%	2.7%	100.0%
	16.8%	19.0%	22.7%	24.6%	13.7%	3.2%	100.0%

8.3.b. Quantumul de cheltuieli pe cap de persoane: activi și inactivi

	0-50	51-150	151-250	251-500	501-1000	1000+	Total
Activi	36.8%	40.5%	43.8%	46.4%	47.9%	51.9%	43.5%
Inactivi	63.2%	59.5%	56.2%	53.6%	52.1%	48.1%	56.5%

Total	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
-------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Dacă ne uităm la veniturile și cheltuielile familiale vom observa că venitul mediu pe familiile cuprinși în eșantionul nostru vom observa că familiile cu salariați în componență au în medie venituri mai mari cu cca 35%, iar media pe familie este de 1777 RON (vezi tabelele 8.4., 8.5, și 8.6.)

8.4. Venitul gospodăriei (familiei) q58

Nr cazuri	884
Lipsă date	119
Media	1777.30
Median	1200.00
Suma	1571130

8.5. Venitul gospodăriilor cu salariați q58

Nr cazuri	509
Lipsă date	35
Media	2050.20
Median	1500.00
Suma	1043550

8.6. Venitul gospodăriilor fără salariați (q58)

Nr cazuri	332
Lipsă date	51
Media	1342.00
Median	750.00
Suma	445544

Veniturile pe cap de persoane în familiile cu salariați în componență, adică cu un venit regulat asigurat, sunt în medie de 445 RON, iar în cele fără salariați ajung în medie doar la nivelul de 282 RON, diferența fiind în medie de 37% în favoarea celor cu salariați (Tab. 8.7. și 8.8.). În consecință familiile fără salariați trăiesc sub pragul sărăciei absolute în proporție de 60% față de cei 40% dintre familiile cu salariați în componență (Tab. 8.9. și 8.10.).

8.7. Venit pe cap de persoane în familiile cu salariați

	Quantum de venituri pe cap de persoane	Venit pe cap de persoane
Nr cazuri	501	506
Lipsă date	43	38
Media	3.68	445.57
Mediana	4.00	302.20

Suma	1845	225459
------	------	--------

8.8. Venit pe cap de persoane în familiile fără salariați

	Quantum de venituri pe cap de persoane	Venit pe cap de persoane
Nr cazuri	449	464
Lipsă date	110	95
Media	2.76	282.08
Mediana	2.00	137.08
Suma	1238	130885

8.9. Venit pe cap de persoane în familiile cu salariați

Nr cazuri		506
Lipsă date		38
Media		445.57
Mediana		302.20
Suma		225459
Decile	10	71.43
	20	150.00
	30	216.48
	40	254.00
	50	302.20
	60	400.00
	70	500.00
	80	666.67
	90	854.80

8.10. Venit pe cap de persoane în familiile fără salariați q58

Nr cazuri		464
Lipsă date		95
Media		282.08
Mediana		137.08
Suma		130885
Decile	10	13.52
	20	34.29
	30	70.50
	40	100.00
	50	137.08
	60	180.00
	70	250.00
	80	400.00
	90	725.00

Analizând structura veniturilor familiale vom observa că majoritatea acestora se realizează din salarii (1421 din 2050 de RON, vezi Tab. 8.11.), dar important de observat că în familiile cu salariați în componență, realizează venituri mai mari și din pensii (Tab. 8.12.) decât media și decât familiile fără salariați (Tab. 8.13., 8.14. și 8.15.), iar în ceea ce privește veniturile din prestații sociale acestea sunt mai consistente la familiile cu salariați decât în cele fără salariați (Tab. 8.15., 8.16. și 8.17.). Singurul tip de venit care este mai înalt la familiile fără salariați decât la cei cu salariați sunt sumele provenite din „bișniță” (Tab. 8. 19. 8.20. și 8.21.).

8.11. Venituri din salarii în familiile cu salariați (q59.1 Suma)

Nr cazuri		502
Lipsă date		42
Media		1421.21
Mediana		1000.00
Suma		713445
Decile	10	230.00
	20	500.00
	30	650.00
	40	800.00
	50	1000.00
	60	1200.00
	70	1500.00
	80	2000.00
	90	2800.00

8.12. Venituri din pensii ale familiilor, eșantion total (q59.2 Suma)

Nr cazuri	887
Lipsă date	116
Media	136.40
Mediana	.00
Suma	120984

8.13. Venituri din pensii, familii cu salariați (q59.2 Suma)

Nr cazuri	488
Lipsă date	56
Media	143.98
Mediana	.00
Suma	70262

8.14. Venituri din pensii, familii fără salariați (q59.2 Suma)

Nr cazuri	493
Lipsă date	66
Media	107.22
Mediana	.00
Suma	52860

8.15. Venituri din prestații sociale, total familii

Nr cazuri	817
Lipsă date	186
Media	322.04
Mediana	50.00
Suma	263109.00

8.16. Venituri din prestații sociale, familii cu salariați

Nr cazuri	438
Lipsă date	106
Media	419.56
Mediana	40.00
Suma	183768.00

8.17. Venituri din prestări sociale, familiile fără salariați

Nr cazuri	470
Lipsă date	89
Media	282.57
Mediana	80.00
Suma	132808.00

8.18. Alte venituri (agregare q59.8-14)

Nr cazuri	1003
Media	474.90
Mediana	.00
Suma	476320

8.19. Venituri din „bișniță”, în totalul familiilor (q59.11 Suma)

azuriNr	852
Lipsă date	151
Media	86.08
Mediana	.00
Suma	73336

8.20. Venituri din „bișniță”, familii cu salariați (q59.11 Suma)

Nr	46r cazuri8
Lipsă date	76
Media	28.21
Mediana	.00
Suma	13203

8.21. Venituri din „bișniță”, familii fără salariați (q59.11 Suma)

Nr cazuri	478
Lipsă date	81
Media	127.47
Mediana	.00
Suma	60932

Cheltuielile familiilor urmează – și nu e nimic de mirare în acest lucru – nivelul veniturilor. Dacă veniturile „reale” pot fi approximate cu nivelul cheltuielilor declarate, putem afirma că și veniturile și cheltuielile sunt declarate real de către interlocutori. Astfel dacă nivelul veniturilor medii pe familie ating suma de 1777 RON, iar media cheltuielilor este de 1475 RON (Tab. 8.22.) putem trage concluzia că o minimă siguranță, o economie oricât de infimă există la „media familiilor” de romi. Acest lucru însă poate fi contrazisă de patternul de stratificarea a societății romie din țară, adică la clivajele foarte mari între o majoritate de cca 80% de familii săraci și extrem de săraci și cei 10% dintre familii care sunt foarte bogați. Vom observa iarăși că familiile cu salariați în componență au cheltuieli cu pînă la 25% mai mare decît cei fără salariați (Tab. 8.23. și 8.24.). Nivelul mediu de cheltuieli pe cap de persoane este de 356 RON, iar diferența dintre persoanele cu salariați în familie este mai înaltă cu aproximativ 17%, adică mai aproape decît diferența mediilor pe familie (Tab.8.25., 8.26. și 8.27.).

8.22. Cheltuielile totale ale familiei

Nr cazuri		911
Lipsă date		92
Media		1475.32
Mediana		1000.00
Suma		1344020
Decile	10	200.00
	20	488.00
	30	650.00
	40	800.00
	50	1000.00
	60	1200.00
	70	1500.00
	80	2000.00
	90	2500.00

8.23. Cheltuielile totale ale familiei în familiile cu salariați

Nr cazuri		507
Lipsă date		37
Media		1598.60
Mediana		1300.00
Suma		810490
Decile	10	300.00
	20	700.00
	30	888.00
	40	1000.00
	50	1300.00
	60	1500.00
	70	1712.00
	80	2000.00
	90	2900.00

8.24. Cheltuielile totale ale familiei fără salariați

Nr cazuri		492
Lipsă date		67
Media		1196.10
Mediana		680.00
Suma		588481
Decile	10	133.00
	20	283.00
	30	450.00

	40	600.00
	50	680.00
	60	800.00
	70	1000.00
	80	1420.00
	90	2000.00

8.25. Cheltuieli pe cap de persoane, eșantion total

Nr cazuri		866
Lipsă date		137
Media		355.94
Mediana		214.64
Suma		308245
Decile	10	24.75
	20	66.67
	30	118.27
	40	170.00
	50	214.64
	60	266.67
	70	366.67
	80	500.00
	90	700.00

8.26. Cheltuieli pe cap de persoană în familiile cu salariați

Nr cazuri		484
Lipsă date		60
Media		365.72
Mediana		250.00
Suma		177010
Decile	10	31.50
	20	100.00
	30	170.00
	40	200.00
	50	250.00
	60	316.67
	70	423.75
	80	533.33
	90	750.00

8.27. Cheltuieli pe cap de persoană în familiile fără salariați

Nr cazuri		466
Lipsă date		93
Media		306.55
Mediana		143.93
Suma		142851
Decile	10	19.80
	20	40.00
	30	75.00
	40	100.00
	50	143.93
	60	200.00
	70	250.00
	80	375.00
	90	533.33

Important este de observat structura cheltuielilor într-un context comparativ. Dacă cheltuielile pentru alimente ale gospodăriilor din România – la nivelul anului 2007 – a fost de 42% din totalul veniturilor familiei în eșantionul nostru acest procent este de 40% ceea ce înseamnă că am ales familii de romi cu o situație socială „mai bună”, putând presupune că un eșantion reprezentativ ar arăta o proporție mai mare cu consumul alimentar. De menționat că în UE ponderea generală a cheltuielilor gospodăriilor cu alimente este de aproximativ 15%. Vom observa în continuare că nivelul declarat al cheltuielilor familiale cu băuturile alcoolice și tutun se ridică la aproape 8% din veniturile lunare realizate.

8.28. Structura cheltuielilor familiale, eșantion total (%)

<i>Nr.</i>	<i>Tipul de cheltuială</i>	<i>%</i>
1	Alimente	40
2	Chirii	3.7
3	Utilități, întreținere	18
4	Obiecte de uz casnic	2.1
5	Îmbrăcăminte	12
6	Bunuri de folosință îndelungată	2.6
7	Rate și dobânzi	7.2
8	Școlarizare, educația copiilor	4.2
9	Cultură	1.1
10	Băuturi alcoolice, tutun	7.7
11	Altceva	1.5

8.29. Structura cheltuielilor familiale în gospodării cu salarii (%)

<i>Nr.</i>	<i>Tipul de cheltuială</i>	<i>%</i>
1	Alimente	39.5
2	Chirii	3.7
3	Utilități, întreținere	17.7
4	Obiecte de uz casnic	1.8
5	Îmbrăcăminte	12
6	Bunuri de folosință îndelungată	1.9
7	Rate și dobânzi	9
8	Școlarizare, educația copiilor	4.4
9	Cultură	1.3
10	Băuturi alcoolice, tutun	7.8
11	Altceva	1

8.30. Structura cheltuielilor familiale, gospodării fără salariați (%)

<i>Nr.</i>	<i>Tipul de cheltuială</i>	<i>%</i>
1	Alimente	40
2	Chirii	3.6
3	Utilități, întreținere	19.4
4	Obiecte de uz casnic	2.5
5	Îmbrăcăminte	10.6
6	Bunuri de folosință îndelungată	3.7
7	Rate și dobânzi	5
8	Școlarizare, educația copiilor	4
9	Cultură	0.8
10	Băuturi alcoolice, tutun	7.8
11	Altceva	2.3

8.31. Structura cheltuielilor familiale, comunități compacte și dispersate (%)

<i>Tipul de cheltuială</i>		<i>Compact</i>	<i>Dispersat</i>	<i>Total eșantion</i>
1	Alimente	40.5	39	40
2	Chirii	3.1	5.2	3.7
3	Utilități, întreținere	16.6	20	18
4	Obiecte de uz casnic	2.7	1.6	2.1
5	Îmbrăcăminte	12.1	12	12
6	Bunuri de folosință îndelungată	2.7	3.1	2.6
7	Rate și dobânzi	7	7.5	7.2
8	Școlarizare, educația copiilor	5.2	3.5	4.2
9	Cultură	1.1	1.3	1.1

10	Băuturi alcoolice, tutun	8.8	8.8	8.8
11	Altceva	0	0	0
	Total	99.8	100.0	99.7

Riscul sărăciei și a sărăciei extreme crește cu numărul copiilor din întreținere, ceea ce trimite fără îndoială la sărăcia copiilor. Familiile cu copii în întreținere câștigă în medie cu 12% mai puțin decât cele fără copii minori (Tab. 8.32. și 8.33.), iar decalajul este și mai consistent dacă luăm în calcul venitul pe cap de persoane a familiilor cu copii și fără copii: primii realizează un venit lunar mediu pe cap de 290 RON, aceștia din urmă au un venit lunar pe cap de persoane de 503 RON, adică cu 42% mai mult (Tab. 8.34. și 8.35.).

8.32. Venitul gospodăriei (familiei) cu copii în întreținere

Nr cazuri		497
Lipsă date		13
Media		1548.84
Mediana		1000.00
Suma		769772
Decile	10	208.80
	20	446.80
	30	640.00
	40	821.20
	50	1000.00
	60	1300.00
	70	1600.00
	80	2000.00
	90	3000.00

8.33. Venitul gospodăriei (familiei) fără copii în întreținere

Nr cazuri		456
Lipsă date a		37
Media		1757.36
Median		1400.00
Suma		801358
Centile	10	157.00
	20	488.00
	30	700.00
	40	1000.00
	50	1400.00
	60	1500.00
	70	2000.00
	80	2500.00
	90	3600.00

8.34. Venit pe cap de persoane în familiile cu copii în întreținere

Nr cazuri		467
Lipsă date		43
Media		290.40
Mediana		200.00
Suma		135617
Centile	10	25.00
	20	77.78
	30	119.17
	40	163.33
	50	200.00
	60	250.00
	70	318.67
	80	450.00
	90	625.00

8.35. Venit pe cap de persoane în familiile fără copii în întreținere

Nr cazuri		421
Lipsă date		72
Media		503.03
Mediana		333.33
Suma		211777
Centile	10	28.86
	20	100.00
	30	200.00
	40	250.00
	50	333.33
	60	486.67
	70	600.00
	80	776.20
	90	1000.00

8.36. Venituri și cheltuieli după tipul localității intervievaților

<i>Urban</i>		<i>Venit pe cap de persoane</i>	<i>Cuquantum de venituri pe cap de persoane</i>	<i>Cheltuieli pe cap de persoana</i>	<i>Cuquantum de cheltuieli pe cap de persoane</i>
			<i>(Punctaj de la 1 la 6)</i>		<i>(Punctaj de la 1 la 6)</i>
Nr. cazuri		684	675	671	665
	Lipsă date	76	85	89	95
Medie		376.82	3.37	360.76	3.09
<i>Rural</i>		<i>Venit pe cap de</i>	<i>Cuquantum de</i>	<i>Cheltuieli pe</i>	<i>Cuquantum de</i>

		<i>persoane</i>	<i>venituri pe cap de persoane</i>	<i>cap de persoana</i>	<i>cheltuieli pe cap de persoane</i>
			(Punctaj de la 1 la 6)		(Punctaj de la 1 la 6)
Nr. cazuri		203	197	194	183
	Lipsă date	39	45	48	59
Medie		441.04	3.28	340.01	3.07

8.37. Diferențe între venit și cheltuieli în mediu urban și rural

<i>Urban</i>		<i>Frecvență</i>	<i>Procent</i>
Valid	Echilibru	468	61.6
	Venituri ascunse	30	3.9
	Economii	142	18.7
	Total	640	84.2
	Lipsă de date	120	15.8
	Total	760	100.0
<i>Rural</i>		<i>Frecvență</i>	<i>Procent</i>
Valid	Echilibru	144	55
	Venituri ascunse	17	7
	Economii	33	13.6
	Total	183	75.6
	Lipsă de date	59	24.4
	Total	242	100.0

8.38. Diferența dintre veniturile și cheltuielile comunităților compacte și dispersate

<i>Comunitate dispersat</i>		<i>Venit pe cap de persoane</i>	<i>Cuquantum de venituri pe cap de persoane</i>	<i>Cheltuieli pe cap de persoana</i>	<i>Cuquantum de cheltuieli pe cap de persoane</i>
			(Punctaj de la 1 la 6)		(Punctaj de la 1 la 6)
Nr. cazuri	Valid	547	539	533	526
	Lipsă date	59	67	73	80
Medie		371.66	3.19	286.33	3.35
<i>Comunitate compact</i>		<i>Venit pe cap de persoane</i>	<i>Cuquantum de venituri pe cap de persoane</i>	<i>Cheltuieli pe cap de persoana</i>	<i>Cuquantum de cheltuieli pe cap de persoane</i>
			(Punctaj de la 1 la 6)		(Punctaj de la 1 la 6)
Nr. cazuri	Valid	339	332	330	327
	Lipsă date	54	61	63	83
Medie		424.24	3.63	470.08	4.01

8.39. Diferențe între venit și cheltuieli în mediul compact și dispersat

<i>Compact</i>		<i>Frecvență</i>	<i>Procent</i>
Valid	Echilibru	388	64
	Venituri ascunse	25	4.1
	Economii	99	16.3
	Total	512	84.5
	Lipsă de date	94	15.5
	Total	606	100.0
<i>Dispersat</i>		<i>Frecvență</i>	<i>Procent</i>
Valid	Echilibru	211	53.7
	Venituri ascunse	23	5.9
	Economii	76	19.3
	Total	310	78.9
	Lipsă de date	83	21.1
	Total	393	100.0

8.40. Are familia economii mai mari decât consumul de o lună în mediul compact și dispersat

<i>Compact</i>		<i>Frecvențe</i>	<i>Procente</i>
Valid	da	113	18.6
	nu	432	71.3
	NS/NR	61	10
	Total	606	100.0
<i>Dispersat</i>		<i>Frecvențe</i>	<i>Procente</i>
Valid	da	74	18.8
	nu	289	73.5
	NS/NR	30	7.6
	Total	393	100.0

8.41. S-a întâmplat în ultima lună ca cineva să se culce flămînd în mediul compact și dispersat

<i>Compact</i>		<i>Frecvențe</i>	<i>Procente</i>
	da	184	30.4
	nu	363	59.9
	NS/NR	59	9.7
Total		606	100.0
<i>Dispersată</i>		<i>Frecvențe</i>	<i>Procente</i>
	da	82	20.9
	nu	284	72.3
	NS/NR	27	6,9
Total		393	100.0

9. Situația ocupațională a persoanelor active. Accesul la muncă plătită. Tipul ocupațiilor

9.1. Statutul ocupațional al interviuatului

<i>Nr.</i>		<i>Nr. cazuri</i>	<i>Procente</i>
1	ocupat	285	28.4
2	pe cont propriu	46	4.6
3	antreprenor	13	1.3
4	alta	91	9.1
5	NS/NR	568	56.6
6	Total	1003	100.0

9.2. Activi vs. inactivi

		<i>Nr. cazuri</i>	<i>Procente</i>
1	Activi	435	43.4
2	Inactivi	568	56.6
3	Total	1003	100.0

9.3. Activi vs. inactivi în funcție de tipul de comunități

		<i>Comunitate copactă</i>	<i>Comunitate dispersată</i>	
		<i>%</i>	<i>%</i>	<i>%</i>
1	Activi	58.2	41.6	100
2	Inactivi	62.1	37.3	100
3	Total	60.4	39.2	100

9.4. Activi vs. inactivi după școlaritatea interviuaților

	<i>Nici o școală</i>	<i>Elementară</i>	<i>Gimnazială</i>	<i>Liceu</i>	<i>Profesională</i>	<i>Bacalaureat</i>	<i>Postliceală</i>	<i>Facultate</i>	<i>NS/NR</i>	<i>Total</i>
Activi	31.0%	43.3%	44.0%	38.7%	51.5%	48.3%	41.7%	55.2%	20.0%	43.5%
Inactivi	69.0%	56.7%	56.0%	61.3%	48.5%	51.7%	58.3%	44.8%	80.0%	56.5%
Total	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

9.5. Activi * Școala absolvită de interlocutor

	<i>Nici o școală</i>	<i>Elementară</i>	<i>Gimnaziu</i>	<i>Liceu</i>	<i>Profesională</i>	<i>Bacalaureat</i>	<i>Postliceală</i>	<i>Facultate</i>	<i>NS/NR</i>	<i>Total</i>
Activi	5.1%	21.5%	36.3%	9.9%	12.2%	9.7%	1.2%	3.7%	.5%	100.0
Inactivi	8.7%	21.7%	35.6%	12.1%	8.9%	8.0%	1.2%	2.3%	1.4%	100.0
	7.1%	21.6%	35.9%	11.2%	10.4%	8.7%	1.2%	2.9%	1.0%	100.0 %

10. Accesul la munca plătită

10.1. Activ vs. inactivi

<i>Poziția față de piața muncii</i>	<i>Nr. Cazuri</i>	<i>Procente</i>
Activi	435	43.4
Inactivi	568	56.6
Total	1003	100

10.2. Persoane active pe categorii

<i>Categoria de persoană activă</i>	<i>Nr. Cazuri</i>	<i>Procente</i>
Ocupat	285	28.4
Lucrător pe cont propriu	46	4.6
Antreprenor	13	1.3
Alta	91	9.1
Total activi	435	43.4
<i>Inactivi</i>	<i>568</i>	<i>56.6</i>
Total	1003	100

Persoanele aflate în alte situații sunt și ele persoane active, adică au un venit, dar nu din forme de angajare legală (ele sunt persoane care, la această întrebare deschisă au declarat că sunt șomeri, sau că sunt zilieri, voluntari, fără ocupație, sau că “lucrează la negru”).

În funcție și de genul respondenților, cei 409 de inactivi (persoane care nu lucrează pentru venit) care au răspuns la această întrebare se încadrează în diferite sub-categorii de inactivi, precum arată tabelul de mai jos:

10.3. Statut ocupațional pe sexe

	<i>șomer</i>	<i>În gospodărie</i>	<i>Elev-student</i>	<i>Pensionar</i>	<i>Total</i>
Total bărbați	90	16	10	11	127
Procente bărbați în categorii de	70.8%	12.6%	7.8%	8.6%	100.0%
Total femei	129	127	17	9	282
Procente femei în categorii de	45.7%	45%	6%	3.2%	100.0%
Total persoane	219	143	27	20	409
Procente persoane în categorii	53.5%	35%	6.6%	4.9%	100.0%
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Dintre persoanele șomere care au răspuns la această întrebare, circa 32 % au declarat că în trecut au avut loc de muncă. Ceilalți sunt șomeri în sensul că sunt în căutarea unui loc de muncă, chiar dacă înainte nu au fost angajați.

Ceea ce privește natura statutului de șomer (înregistrat sau nu), datele noastre arată că doar circa 26 % dintre șomeri declară că sunt înregistrați. Dintre femeile șomere 23,5 % sunt înregistrate, procentul celor înregistrați în cazul bărbaților fiind mai mare, și anume de 30%.

11. Meseriile „moderne” ale persoanelor active. Meseriile tradiționale comunitare și practicarea lor azi, nișa economică pentru practicarea acestora

Dintre cele 388 de persoane care au declarat că au o meserie, 43,8% o au în ramuri industriale ca și muncitori calificați; 27,1% în domeniul comerțului sau serviciilor; și 12,4 % se declară muncitori necalificați; într-un procent mai scăzut respondenții noștri au declarat că meseria lor este cea de maiștri (5,9%), sau de funcționar (2,6%), iar 2,1% declară meserii din domeniul agriculturii.

Dintre cele 388 de persoane care au răspuns pozitiv la întrebarea dacă au meserii: 52,1% sunt bărbați și 47,9 % sunt femei. Dintre toate femeile cu meserii 39,2 % au meserii în servicii, 22 % în industrie ca și muncitoare calificate, și 15,6 % ca și muncitoare necalificate. Dintre bărbații care au declarat că au meserii 63,9 % lucrează în industrie ca și muncitori calificați, 15,8 % lucrează în domeniul serviciilor și comerțului, iar 9,4 % lucrează ca și muncitori necalificați.

Dintre persoanele care au declarat că lucrează ca și muncitori necalificați, femeile constituie un procent de 60,4 %. Dar ele se regăsesc într-un procent și mai mare ca și bărbații printre specialiști/intelectuali (81,8 %), printre tehnicieni (73,9 %), și printre funcționari (70 %). Ele lucrează într-o proporție mult mai mare și în servicii sau comerț ca și bărbații (69,5 %). În schimb, printre lucrătorii industriali calificați predomină bărbații în proporție de 75,9 %.

Meseriile tradiționale ale romilor sunt în declin și nu mai sunt surse importante ale subzistenței, căci condițiile pentru muncile tradiționale în familie sunt din ce în ce mai grele, și piața cererii pentru astfel de activități și servicii devine tot mai redusă. Produsele manufacturiere nu sunt competitive în economia de piață actuală. Întrebați fiind de meseriile lor, doar 0,7% dintre respondenți au declarat că sunt meșteșugari. Cu toate acestea, circa 63% dintre ei au asumat o apartenență la un neam de romi, identificare care, deci, în marea majoritate a cazurilor nu mai este în legătură cu meseriile tradiționale ale respectivilor neamuri. Cei mai mulți dintre cei care s-au declarat ca și aparținând unor neamuri (circa 14%) sunt ursari, ei fiind urmași ca și procent de căldărari (circa 6%) și de geambași (circa 6 %).

12. Riscuri pe piața muncii

Instabilitatea locului de muncă și pericolul pierderii acesteia se demonstrează prin lipsa actelor de angajare la 45% dintre cei activi (Tab. 12.1.), mai bine sea rată situația celor din mediul urban unde aproape 62% dintre activii din eșantionul nostru posedă acte de

angajare și mai vulnerabili sunt cei din mediul rural unde 52% lucrează nedocumentat. Datele noastre ne arată că în mediul urban 83% dintre angajați au carte de muncă pe perioadă nedeterminată pînă ce în mediul rural acest procent este de doar 81.4% (Tab. 12.2.).

12.1. Acte de angajare

<i>Compact</i>	<i>Frecvențe</i>	<i>Procente</i>
Da	108	55.1
Nu	88	44.9
Total	196	100
<i>Dispersat</i>	<i>Frecvențe</i>	<i>Procente</i>
Da	219	55.7
Nu	174	44.3
Total	393	100
<i>Urban</i>	<i>Frecvențe</i>	<i>Procente</i>
Da	178	61.6
Nu	111	38.4
Total	289	100.0
<i>Rural</i>	<i>Frecvențe</i>	<i>Procente</i>
Da	36	48
Nu	39	52
Total	75	100.0

12.2. Forme de angajare

Compact	<i>Frecvențe</i>	<i>Procente</i>
nedeterminată	94	78.3
perioadă determinată	13	10.8
temporară	10	8.3
convenție civilă	3	2.5
Total	120	99.9
Dispersat	<i>Frecvențe</i>	<i>Procente</i>
nedeterminată	92	87.6
perioadă determinată	11	10.4
temporară	0	0
convenție civilă	2	2
Total	105	100.0
Urban	<i>Frecvențe</i>	<i>Procente</i>
nedeterminată	152	83
perioadă determinată	23	12.5
temporară	5	2.7
convenție civilă	3	1.6
Total	183	99.8
Rural	<i>Frecvențe</i>	<i>Procente</i>
nedeterminată	35	81.4
perioadă determinată	1	2.3
temporară	5	11.6
convenție civilă	2	4.6
Total	43	99.9

12.3. Sub ce formă lucați?

Compact	<i>Frecvențe</i>	<i>Procente</i>
fără acte	50	50
în străinătate	8	7.5
munci ocazionale	24	24
ocasionale în străinătate	3	3
Altă formă	16	15.5
Total	101	100
Dispersat	<i>Frecvențe</i>	<i>Procente</i>
fără acte	28	40.5
în străinătate	2	3
munci ocazionale	14	20.3
ocasionale în străinătate	0	0
altă formă	25	36.2
Total	69	100.0

Urban	<i>Frecvențe</i>	<i>Procente</i>
fără acte	54	43.5
în străinătate	7	5.6
munci ocazionale	29	23.4
ocazionale în străinătate	1	0.8
altă formă	33	26.5
Total	124	100.0
Rural	<i>Frecvențe</i>	<i>Procente</i>
fără acte	24	52
în străinătate	3	6.5
munci ocazionale	9	19.5
ocazionale în străinătate	2	4.3
altă formă	8	17.4
Total	46	99.7

Urmărind diferențele dintre sexe și formele de angajare în muncă putem vedea cum (62, 5%) femeile lucrează în mai mare proporție fără acte, prestînd munci ocazionale (Tab. 12.3.), dar cei care lucrează ca angajate cu carte de muncă au o slujbă stabilă în proporție mai mare decît bărbații (Tab. 12.4.).

12.4. Acte de angajare masculin/feminin

<i>Masculin</i>	<i>Frecvențe</i>	<i>Procente</i>
Da	97	55.4
Nu	79	44.6
Total	176	100.0
<i>Feminin</i>	<i>Frecvențe</i>	<i>Procente</i>
Da	117	62.5
Nu	70	37.5
Total	187	100.0

12.5. Forme de angajare

Masculin	<i>Frecvențe</i>	<i>Procente</i>
nedeterminată	81	76.4
perioadă determinată	13	12.2
temporară	9	8.5
convenție civilă	3	2.8
Total	106	99.9
Feminin	<i>Frecvențe</i>	<i>Procente</i>
nedeterminată	106	88.3
perioadă determinată	11	9.1
temporară	1	0.8

convenție civilă	2	1.7
Total	120	99.9

12.6. Sub ce formă lucați?

Masculin	<i>Frecvențe</i>	<i>Procente</i>
fără acte	40	42.5
în străinătate	8	8.5
munci ocazionale	27	28.7
ocazionale în străinătate	2	2.1
altă formă	17	18
Total	94	99.8
Feminin	<i>Frecvențe</i>	<i>Procente</i>
fără acte	38	50.6
în străinătate	2	2.6
munci ocazionale	11	14.6
Ocazionale în străinătate	0	0
altă formă	24	32
Total	75	99.8

În vederea caracterizării statutului ocupațional al respondenților, propunem să observăm pe eșantionul nostru care sunt riscurile persoanelor de etnie romă pe piața muncii. În accepțiunea noastră, gradul de risc depinde de natura raportului de muncă între persoana respectivă și angajatorul (cu acte, sau fără acte). În eșantionul nostru, datele defalcate în funcție de gen, de mediul rezidențial, precum și de natura comunității de romi arată următoarele despre procentul persoanelor care au calitatea de angajați:

12.7. Angajați permanenți

Dintre femei	62 %
Dintre bărbați	55 %
Din mediul urban	62 %
Mediul rural	48 %
Din comunități de romi compacte	55 %
Din comunități de romi dispersate	56 %

12.8. Tipul de angajare

	<i>Contract perioadă nedeterminată</i>	<i>Contract perioadă determinată</i>	<i>Angajare cu convenție civilă</i>	<i>Total</i>
Comunități compacte	78 %	19 %	3 %	100 %
Comunități dispersate	87 %	10 %	2 %	99 %
Mediu urban	83 %	15 %	2 %	100 %
Mediu rural	81 %	13 %	5 %	99 %
Femei	88 %	10 %	2 %	100 %

Bărbați	76 %	21 %	3 %	99 %
---------	------	------	-----	------

12.9. Lucrul fără acte

	<i>Lucrează fără acte la patron</i>	<i>Lucrează în străinătate fără acte</i>	<i>Lucrează ocazional pentru</i>	<i>Alte situații</i>	<i>Total</i>
Comunități compacte	50	11	24	15	100 %
Comunități dispersate	41	3	20	36	100 %
Mediu urban	44	7	23	26	100 %
Mediu rural	52	11	20	17	100 %
Femei	50	3	15	32	100 %
Bărbați	42	11	29	18	100 %

12.10. Tipul ocupației și venituri din alte activități decât cea principală

<i>Tipul ocupației</i>	<i>Are alte venituri?</i>		
	<i>Da</i>	<i>Nu</i>	<i>Total</i>
adinsitratie, conducator		100.0%	100.0%
		1.6%	1.5%
specialist, intelectuali		100.0%	100.0%
		3.0%	2.8%
tehnicieni, maistri	8.7%	91.3%	100.0%
	9.5%	5.7%	5.9%
functionari		100.0%	100.0%
		2.7%	2.6%
servicii, comerti	5	100	105
	4.8%	95.2%	100.0%
	23.8%	27.2%	27.0%
agricultura		8	8
		100.0%	100.0%
		2.2%	2.1%
mestesugari, calificati		7	7
		100.0%	100.0%
		1.9%	1.8%
operatori, lucr industriali calificati	12	159	171
	7.0%	93.0%	100.0%
	57.1%	43.2%	44.0%
muncitori necalificati	2	46	48
	4.2%	95.8%	100.0%
	9.5%	12.5%	12.3%
Total	21	368	389
	5.4%	94.6%	100.0%
	100.0%	100.0%	100.0%

Femeile sunt suprareprezentate la ocupațiile generic considerate a fi *white collar*, dar sunt în proporție mai mare și necalificate, pe când bărbații sunt mai mulți în industrie (Tab.12.11.).

12.11. Tipul ocupației după sexul interviuatului

Tipul ocupației	Sexul interviuatului		
	masculin	feminin	Total
administrație, conducător	66.7%	33.3%	100.0%
	2.0%	1.1%	1.5%
specialist, intelectuali	18.2%	81.8%	100.0%
	1.0%	4.8%	2.8%
tehnicieni, maistri	26.1%	73.9%	100.0%
	3.0%	9.1%	5.9%
functionari	30.0%	70.0%	100.0%
	1.5%	3.8%	2.6%
servicii, comerț	30.5%	69.5%	100.0%
	15.8%	39.2%	27.1%
agricultură	50.0%	50.0%	100.0%
	2.0%	2.2%	2.1%
meșteșugari, calificați	42.9%	57.1%	100.0%
	1.5%	2.2%	1.8%
operatori, lucr industriali	75.9%	24.1%	100.0%
	63.9%	22.0%	43.8%
muncitori necalificați	39.6%	60.4%	100.0%
	9.4%	15.6%	12.4%
Total	202	186	388
	52.1%	47.9%	100.0%
	100.0%	100.0%	100.0%

13. Relațiile cu piața forței de muncă, căutarea locului de muncă, sursele de informații și circulația lor în comunitate

Vom observa că angajamentul față de muncă, care trece dincolo de a produce venitul necesar traiului este mai puternic la cei intervievați în cadrul anchetei noastre decât în ancheta realizată de FSR în 2008 (Comșa-Ruginiș-Tufiș, 2008), așa cum arată tabelul 13.1. de mai jos:

13.1. Motivația muncii

	Locul de muncă asigură venit și doar atât		Aș lucra și dacă nu aș avea nevoie de bani	
	Eșantion FEMROMM	FSR, 2008	Eșantion FEMROM	FSR, 2008
Total acord	32.7	31	19.6	17

Parțial acord	27.1	30	21.9	27
Nu pot aprecia	10.2	18	20.2	17
Împotrivă	6.5	15	9.1	23
Total împotrivă	3.9	6	7.4	17

În ceea ce privește diferențele în angajamentul față de muncă se pare că femeile sunt mai motivate, decât bărbații (Tab. 13.2.), dar tot ele par a fii mai „materialiști” în sensul că au un procent mai mare de acorduri și cu afirmația după care „locul de muncă asigură doar venit și atât”. După mediul de rezidență vom observa că majoritatea celor din comunitățile compacte declară că „Nu pot aprecia” cele două sentințe, adică neavând experiență nemediată despre un loc de muncă nu se pronunță, dar ceilalți sunt motivați a participa la muncă și fără beneficii materiale imediate (Tab.13.3.).

13.2 Angajamentul față de muncă după sexul intervievatului

	<i>Locul de muncă asigură venit si doar atât</i>		<i>Aș lucra si dacă n-aș avea nevoie de bani</i>	
	<i>Masculin</i>	<i>Feminin</i>	<i>Masculin</i>	<i>Feminin</i>
Total acord	46.2%	53.8%	44.1%	55.9%
	41.1%	32.6%	23.8%	20.3%
Parțial acord	41.7%	58.3%	46.6%	53.4%
	31.0%	29.4%	28.3%	21.8%
Nu pot aprecia	36.3%	63.7%	37.6%	62.4%
	10.1%	12.1%	21.1%	23.5%
Împotrivă	43.1%	56.9%	39.6%	60.4%
	7.7%	6.9%	10.0%	10.2%
Total împotrivă	25.6%	74.4%	39.2%	60.8%
	2.7%	5.4%	8.0%	8.4%

13.3 Angajamentul față de muncă după mediul de reședință

	<i>Locul de muncă asigură venit si doar atât</i>		<i>Aș lucra si dacă n-aș avea nevoie de bani</i>	
	<i>Comunitate compactă</i>	<i>Comunitate dispersată</i>	<i>Comunitate compactă</i>	<i>Comunitate dispersată</i>
Total acord	61.3%	37.8%	57.4%	42.6%
	36.3%	35.5%	20.5%	24.1%
Parțial acord	62.9%	36.8%	63.2%	36.4%
	30.9%	28.7%	25.3%	22.9%
Nu pot aprecia	69.6%	30.4%	61.1%	37.9%
	12.8%	8.9%	22.5%	22.1%
Împotrivă	53.8%	46.2%	72.5%	27.5%
	6.3%	8.6%	12.0%	7.2%
Total împotrivă	41.0%	59.0%	56.8%	41.9%
	2.9%	6.6%	7.6%	8.9%

14. Discriminarea etnică și de gen. Experițe ale discriminării/dezavantajării (de gen, etnice, vârstă)

14.1. Nedreptățire resimțită pe bază de gen și etnie

	<i>Neîndreptățire pe bază de etnie</i>				<i>Neîndreptățire pe bază de gen</i>			
	Bărbați		Femei		Bărbați		Femei	
	<i>Frecvență</i>	<i>Procente</i>	<i>Frecvență</i>	<i>Procente</i>	<i>Frecvență</i>	<i>Procente</i>	<i>Frecvență</i>	<i>Procente</i>
Da	47	17.3	55	16.2	4	1.5	15	4.8
Nu	224	82.7	284	83.8	258	98.5	295	95.2
Total	271	100.0	339	100.0	262	100.0	310	100.0
Missing	125	31.6	259	43.3	134	33.8	288	51.8
Total	396	100.0	598	100.0	396	100.0	598	100.0

14.2. Nedreptățire resimțită, după statutul ocupațional

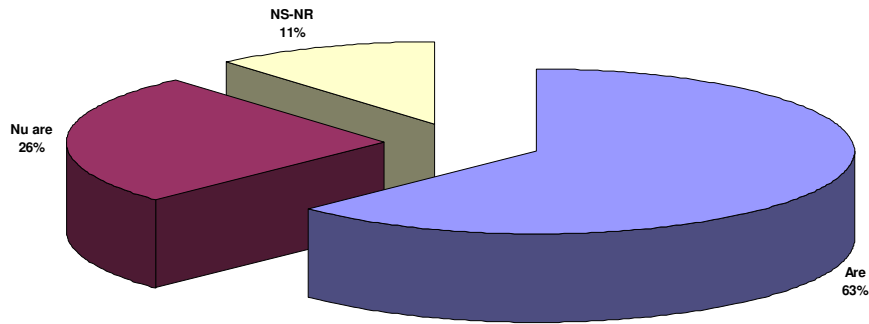
	<i>Neîndreptățire pe bază de etnie</i>				<i>Neîndreptățire pe bază de gen</i>			
	Activi		Inactivi		Activi		Inactivi	
	<i>Frecvență</i>	<i>Procent</i>	<i>Frecvență</i>	<i>Procent</i>	<i>Frecvență</i>	<i>Procent</i>	<i>Frecvență</i>	<i>Procent</i>
Da	59	16.9	43	16.3	10	3	9	3.8
Nu	291	83.1	220	83.7	324	97	231	96.3
Total	350	100.0	263	100.0	334	100.0	240	100.0
Missing	85	19.5	305	53.7	101	23.2	328	57.7
Total	435	100.0	568	100.0	435	100.0	568	100.0

CONCLUZII PRELIMINARE

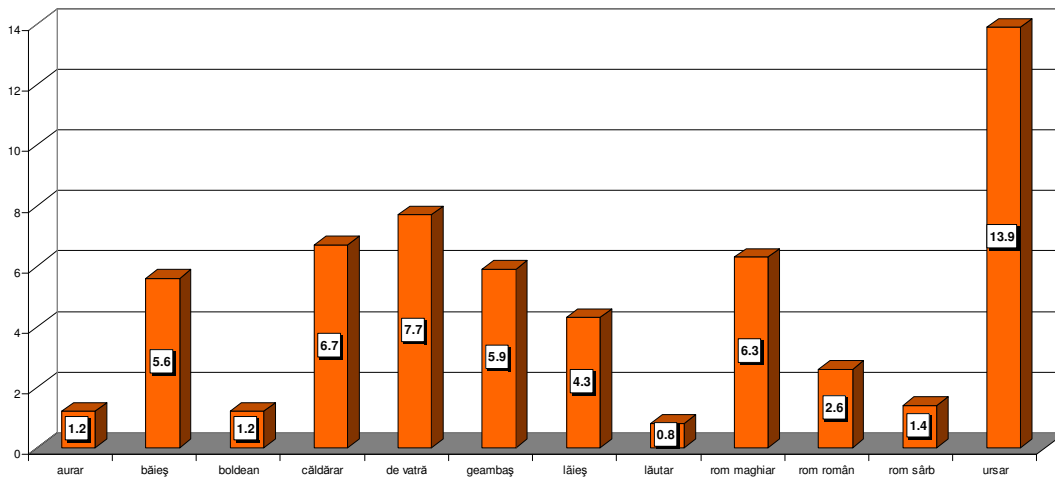
1. Ocupațiile tradiționale ale romilor sunt în declin sau necesită transformări esențiale ca să rămână surse importante de subzistență, condițiile pentru muncile tradiționale în familie sunt din ce în ce mai grele și piața cererii pentru astfel de activități și servicii devine din ce în ce mai contractată.

Apartenența persoanelor și familiilor rome la neamuri delimitate sau cel puțin denumite după ocupațiile tradiționale ale etniei este foarte frecventă: ursar, căldărar, geambaș, băieș, lăieș, aurar, rudar, spoitor. Cu toate acestea meseriile pe care le cunosc sau în care activează sunt foarte puține la număr. Frecvente sunt și apartenențele la identități etnice combinate cu cea de rom (romi-români, romi- maghiari, romi sîrbi)

Apartenența asumată la un neam de romi

Neamul interviuatului (N=1003)

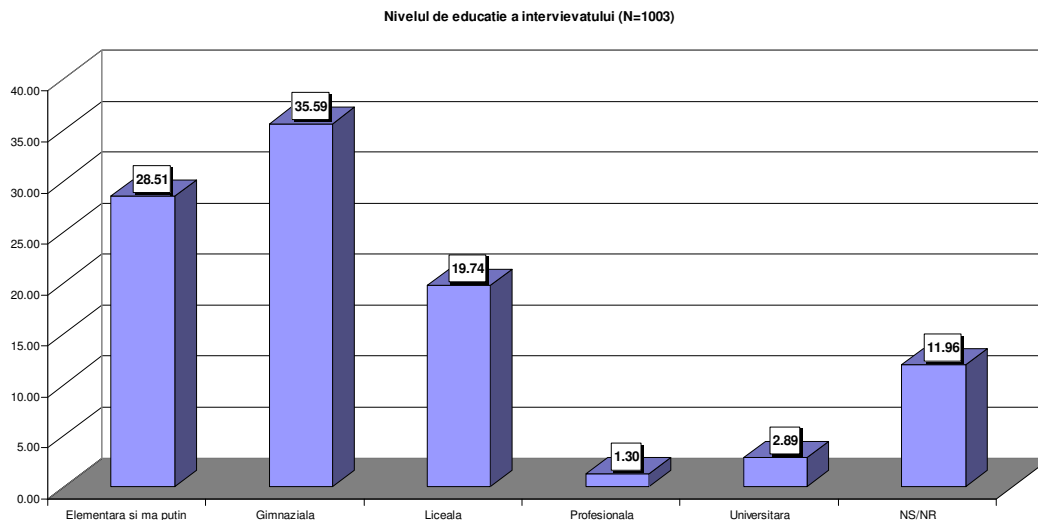
2. Condițiile de locuire care se cuplează cu persistența prejudecăților sociale au un impact negativ asupra accesului romilor pe piața muncii și în consecință fac și mai adânc sărăcia și excluziunea socială a acestor comunități. Locuirea în comunități compacte de romi (ghetoizarea) duce la diminuarea – și așa scăzutei - oportunități de a accede pe piața muncii.

Starea locuirii a familiilor de romi din eșantionul nostru, arată că – după părerea lor – cca 24% dintre ei locuiesc în case și apartamente de stare rea și foarte rea, nemaivorbind de cei 5% care trăiesc în locuințe improvizate și alți 3% care habitează în locuințe sociale. Important este de menționat și faptul că aproape 30% dintre familiile din

eșantion trăiesc într-un mediu sărac, cu vecini caracterizați a fii săraci și foarte săraci. Apartenența etnică a familiilor vecine are la fel o importantă componentă de romi: 89% dintre mediile sărace este compusă din familii de romi care trăiesc compact într-un cartier sărac.

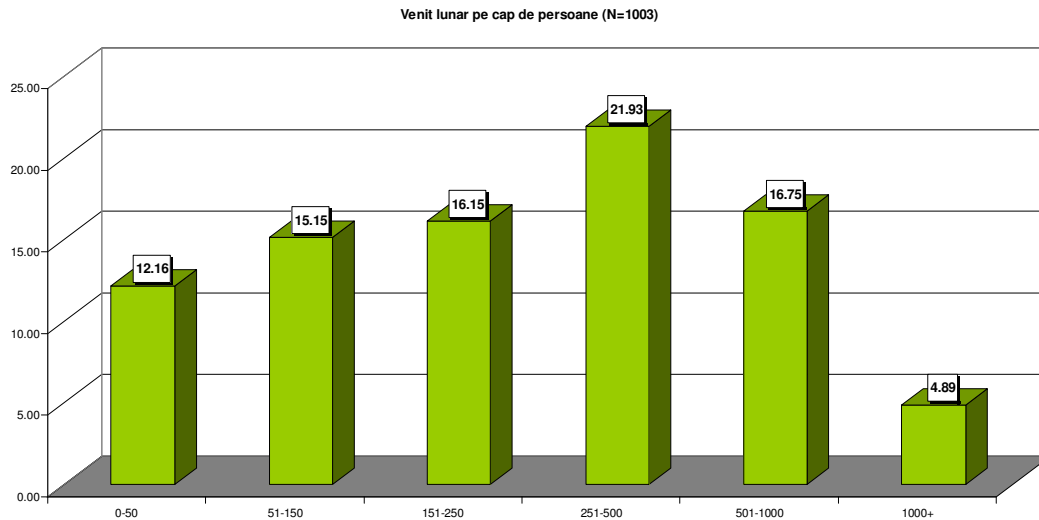
3. Educația formală nefiind o parte importantă a culturii romani – în mod tradițional - motivația pentru educație și formare profesionale în cadrul instituțiilor publice, rămâne inadecvată. Conjugat cu celelalte trei piloane ale condițiilor socio-economice ale romilor: locuirea, sănătatea și șomajul, contribuie la abandonul școlar prematur, la un nivel de instrucție foarte scăzut, mai ales în cazul femeilor rome. Nivelul scăzut al educației și instrucției contribuie la rîndul lor la marginalizarea persoanelor de etnie romă și produce dependența de ajutoarele sociale.

Se observă faptul că aproape 65% dintre cei intervievați au un nivel școlar scăzut, adică deloc (7.1%), elementară (21.6%) și gimnazială (35.9%). Iar această școlaritate scăzută se asociază și cu zestrea educațională, adică capitalul cultural scăzut. Tabelul următor ne arată faptul că dinamica capitalului cultural, al școlarității noilor generații de romi este una foarte scăzută. Majoritatea celor intervievați rămîn – pe termen lung - închiși în categoriile educaționale moștenite, o mobilitate verticală abia dacă se observă în cazul lor, 86% dintre cei care au un nivel scăzut de școlaritate, provin din familii cu nivel scăzut de capital cultural (la restul nu se poate reconstitui). Cu alte cuvinte școlaritatea redusă se reproduce inter-generațional pentru marea majoritate a persoanelor aparținînd etniei rome. Cei care provin din familii cu nivel de instruire scăzut abia 5,6% ajung pînă la nivelul liceal și nimeni nu a reușit să obțină diplomă universitară.

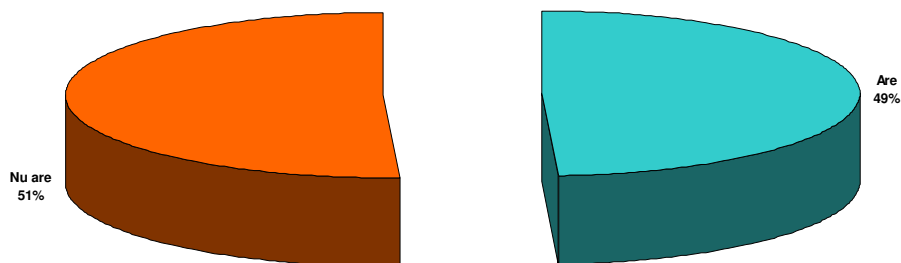
4. Starea materială a familiilor rome, situația veniturilor scăzute și foarte scăzute, șomajul de lungă durată, neimplicarea romilor pe piața muncii (lipsa experienței în acest domeniu și în căutarea activă a unu loc de muncă remunerate) adîncește ecartul (gap) dintre societatea majoritară și comunitatea romă marginalizată și în acest sens.

Veniturile scăzute și foarte scăzute apar în tabelul următor, ceea ce ne arată că jumătate dintre persoanele intervievate au un venit pe cap lunar mai puțin de 250 Lei, ceea ce înseamnă că trăiesc la limita nivelului minim de subzistență (2\$ pe zi), mai mult de atât 27.4% dintre ei au un venit mai mic decât minimumul de subzistență.

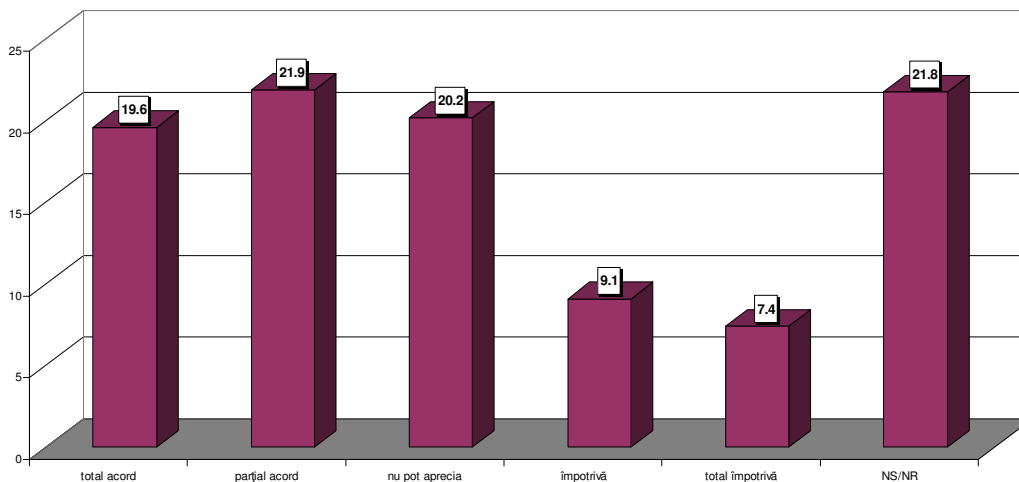
5. Competiția evidentă dintre munca legală și cea ilegală, muncile formalizate și stabile și munca la negru, la marginea legalității, lipsa asigurării sociale și medicale produce, probleme sociale grave, pentru cei care rămân în afara sistemului pieței de muncă legale. Numai jumătate dintre cei active declară că au actele de angajare în regulă restul nu sunt angajați legali, sau lucrează pe cont propriu, la negru, ocazional, etc. În consecință mai bine de jumătate dintre angajații de etnie romă intervievați, nu au asigurare socială, deși sunt activi, iar numai 56% declară că au asigurare medicală, iar restul de 44% nu are.

Aveți acte de angajare? (N=435)

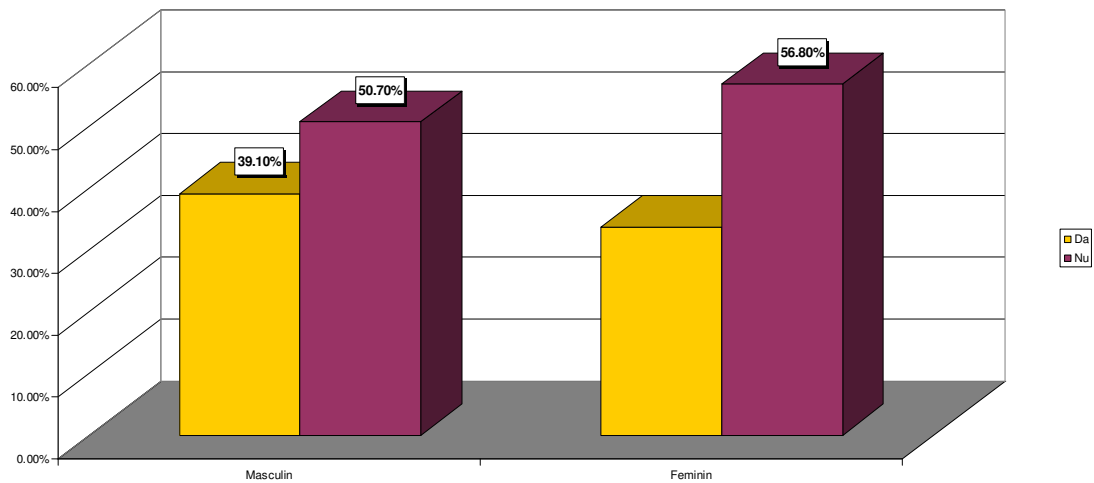
6. Există o motivație și o așteptare crescândă a persoanelor de etnie romă să intre pe piața muncii, care se izbește de marginalizare, prejudecăți, lipsa de informații asupra posibilităților, lipsa educației, a unei meserii cerute de piață, etc. Contrar percepției comune, romii sunt motivați în a intra pe piața muncii, iar motivația muncii este la nivelul pe țară.

Aș lucra și dacă nu aș avea nevoie de bani (N=1003)

7. Situația femeilor rome rămîne una și mai grea decît a bărbaților în ideea existenței unei situații de intersecționalitate, care îi dezavantajează atît în educație (abandonul școlar prematur și lipsa unei experiențe de muncă, etc.) cît și la accesul lor pe piața muncii. Lipsa experienței femeilor rome pe piața muncii, în comparație cu bărbații romi, este vizibilă pe tabelul următor, care ne arată că bărbații au avut locuri de muncă mai stabile decît femeile.

Ați avut un loc de muncă mai mult de șase luni? (N=1003)

Activi după sexul interviatului (N=1003)

